

Világot uraló két elválaszthatatlan fogalom női szépség és a
Leichner-féle arcz-puder
a legjobb és legártalmatlanabb arcz-puder, az arcznak üde, rózsaszínű
és friss, fiatalos színt ad, nem vehető észre azon, a ki használja.

Hasonlóan híres jelzések:
Leichner-Hermelinpu-
derje M. 3 és 1.30. Aspa-
sia-pudereje M. 4. Min-
dig csak Leichner-
féle pudert kérjünk!
Kapitálá zárt dobozokban
minden illatszerületben
és a gyárban: Leich-
ner L. Berlin SW.
Schützenstrasse 31.

Köhögés
rekesztet, huratot, göresős kö-
högést gyorsan és biztosan meg-
szüntetnek az orvosiak kipróbált
**KAISER-FÉLE MELL-
KARAMELLÁK** az
a három fenyővel.
5300 hiteles bizonyítvány a biztos
sikerről tanuskodik. Csomag 20 és
40 fill. gyógytárakban és drogé-
riákban. Fr. Kaiser Brogonz.
:: Voralberg. ::

Ez az, a milén akarok:

„Palma Kaucsuk Cipőszarok”

ALAPITVA 1865.
**HECKENAST
= GUSZTÁV =
ZONGORATERMEI**
Bpest, csakis Gizella-lér 2.
IBACH-ZONGORÁK
egyedüli képviselője
Telefon.
IBACH-zongorát játssanak és ajánlanak:
Backhaus, Dohnányi, Pugnol, Alice Ripper, Sauer, Stefaniy stb.

+ Soványság. +
Szép, telt testidomokat, gyönyörű
kajkét nyert a törvényileg védett
«BÜSTERIA» eróporunk ál-
tal, arany éremmel kitün-
tetve: Párisban 1900, Ham-
burgban 1901, Berlinben 1903.
Hízás 6-8 hét alatt egész 30 fontig.
Szigorúan szolid, nem ámlá-
s, számos köszönetnyilvánítá-
s. Doboz használati utasítással
2-75 K. A pénz postautal-
ványon beküldése, vagy utánvét
mellet, beleértve portó is. Hygie-
nische Institut Dr. Franz
Steiner & Co., Berlin 57,
Königsgrätzstr. 66. Lezakát
Magyarország részére: Török J.,
gyógyszertára Budapest, VI.,
Király-utca 12. szám.

David Károly és fia
DOBOZGYÁRA

POSTAKARÉK-PÉNZTÁR:
MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 4834.
OSZTRÁK CHEQUE SZÁMLA 847956.
SÜRGÖNY-GÍM: „CARTONAGE”
TELEFON: 41-48.

Piros arcz, Piros orr, Piros kéz

sohasem volt divatban és minden nő és férfi igyekszik ezektől a csunya bőrbántal-
maktól a szeplő és pattanással együtt megszabadulni a legrövidebb idő alatt. :: ::

8 nap teljesen elegendő, hogy vörös arca, vörös orra, vörös keze hófehér, tiszta
és finom legyen. Csakis a híres bőrápoló szerekhez:

Diana krém-, Diana szappan-

hoz kell fordulni, akkor nem lesz többé piros orra, piros keze, piros arczbőre.

Több mint egy millió köszönő levél igazolja a fenti körülményt.

DIANA-PUDER

pedig arról nevezetes, hogy az arczon egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan;
amennyiben pedig teljesen ártalmatlan szerekből van összeállítva, ki van zárva a láthatósága a kékes-
színű arczbőrnek, amely szín olyan nők arczán látható, kik ártalmas összetételű pudert használnak.

Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli
használatra) 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra)
1 kor. 50 fill.

Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill.

Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt
(fehér, rózsás, vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógytárakban, drogériákban és parfümeriákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni az rendelje meg a központból

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész Budapest, Károly-körut 5.

(A legkisebb megrendelés is fordulópóstával utánvétellel eszközöltetik.)

5. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 29.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is eszótalando.

UGRON GÁBOR.

1847—1911.

UGRON GÁBORNAK az volt a tragikuma, hogy
a kor, melyben élt, nem volt kedvező s
nem felelt meg az ő nagyarányú tehet-
ségeinek. A nagy elhatározások embere volt;
magas röptű gondolatokkal telt meg agya, a
gondolatok tervekkel érelődtek meg benne, s
egy minden akadályokon keresztül gázoló vas-
akarat állott szolgálatára, hogy a tervüket tet-
tekké valósítsa. Munkakedve kiapadhatatlan
volt, munkabírása bámulatos. Megvolt benne
a sikeres munkának az a feltétele, hogy a
részleteket is azzal a gondossággal
hajította végre, mint a leg-
nagyobb dolgokat. A legkülön-
bözőbb, egymással össze nem
függő ügyekkel egyszerre tudott
foglalkozni, úgy, hogy egyik sem
látta kárát. Mialatt a fórumon
itt láttuk úgy szólni minden
napon, az alatt Erdély legtavó-
labbi vidékén egy belterjes nagy
gazdaságot igazgatott, gyümölcs-
fákat nevelt, gőzfűrészt, téglá-
gyárat és malmokat igazgatott,
személyesen intézve a legapróbb
dolgokat is. Volt esztendő, a mi-
kor 152 éjszakát töltött a vasuti
kocsiban Budapest és Székely-
udvarhely között.

S vegyük mindezekhez az ő
lángoló hazaszeretetét, nagy szó-
noki erejét, alapos tudását, félel-
met nem ismerő bátorságát s még
erős fizikumát is, s szép daliás
termetét. Olyan alak, s olyan
anyagból öntve, a minőt a vég-
zet nem gyakran produkál. Ha
olyan korban él, a midőn a nem-
zet teljesen független s szabad
ura saját elhatározásainak, s a
midőn meg van a nemzetben a
nagy elhatározások készsége: alig
lehet elképzelni, hogy ne ő lett
volna a vezér. S vitte volna nagy
ezélok felé nemzetét. Súlyos lett
volna az ő kezében a hatalom,
mert parancsolni keményen tu-
dott, s volt benne a zsarnokból
nem kicsiny adag; de hatalmassá,

nagygyá tette volna a hazát, a melyet határ-
tanul, teljes odaadással szeretett.

De Ugron egy szürke korban született, a
melyben nem sok munkát leltek volna Homér
hősei. Ő, a tettek embere, az elvekért folyta-
tott küzdelmekben merítette ki egész erejét.
Annyira érezte, hogy ez a kor nem neki való,
hogy ott hagyta vezérét, Tiszát, mikor ez ha-
talomra került, s mikor vele ő is hatalomra
kerülhetett.

Elveizet való hűsége tisztetletet keltett az
ellenfelben is, elszánt harcra lelkesedéssel föl-
tötték el a vele egyenértékűket. Volt idő, midőn
a fél nemzet leste s az egész nemzet hallgatta

minden szavát. Mint szónok a legelső közö-
tartozott, pedig Apponyi, Eötvös és Szilágyi
voltak a társai. Szónoklata nem volt oly esi-
szolt, mint Apponyié, se oly közvetlen, mint
Eötvösé, s logikailag nem oly következetes,
mint Szilágyié. De az ő felszólalásaiban több
volt a tűz, a lelkesedés s a poezis. Lelkesíteni
igazán csak ő tudott. Meg volt az a képessége,
a mi a szónok legmagasabb kvalitása, hogy
elhatározásra és cselekvésre bírja a hallgatót.
A legszebb beszédét, melyet hallottunk tőle —
pedig majdnem minden nagy beszédét hallot-
tuk — Udvarhelyen tartotta az Emke köz-
gyűlésén. Olyan volt a hatása, hogy csak fegy-
ver alá kellett volna szólítania
s készek lettünk volna fegyvert
ragadni valamennyien. Szónok-
latainak csak a vázlatát vetette
papírra előzetesen, de a font-
sabb részleteket kidolgozta szó-
szerint is. S el is gondolta elei-
től végig, hogy mit fog mondani.
De sohase mondotta el azt, a
mit elgondolt. Beszéd közben el-
ragadta a heve — akkora hév,
hogy ő is elragadta vele a publi-
kumát.

Legnagyobb vállalkozása meg-
felelt az ő nem közönséges ere-
jének. Az ügynevezet «székely
puccsol» értjük, melyről máig ke-
vés jutott közudomásra. Most,
hogy bezárult Ugron Gábor ko-
porsója, elmondhatunk róla egyet-
mást.

Az orosz-török háború idején,
mikor a muszka csapatok hó-
napokon át megakadtak előnyo-
mulásukban a Sipka szorosban,
Ugronnak az a vakmerő gondo-
lata támadt, hogy néhány ezer
jól felfegyverezett emberrel el-
vágja az orosz csapatok élme-
zési vonalát. Vagyis mint magán
ember, saját kezére akart foly-
tatni háborút, s akarta eldönteni
a mérközést Európa két hatal-
massága között. A terv merész
volt és veszélyes. Ha a vállalat
nem sikerül, s Ugron az oroszok
kezébe kerül, vele szemben nem
alkalmazzák a hadi jogot, ha-

UGRON GÁBOR.

Koller tanár úrsávi fényképe.

nem az első fára kötik. De volt kilátás a sikerre. Az oroszok csak igen kevés számú csapatot hagytak hátuk mögött Kiew és a Duna között, otthon voltak, nem volt okuk ellenséges támadástól tartani. Ezt a kicsi katonaságot nem lett volna lehetetlen szíjjel szórni, s az élelmi szállítást megakasztani, mely esetben a Szipkánál levő orosz csapatokra az éhenhalás veszélye jár. Ugron megkezdte a táborozást titokban. Nem volt szabad semminek nyilvánosságra jönnie, mert a saját kormányunk nyomta volna el a mozgalmat. Ezivel akadtak vállalkozók. Nagy zsold, gazdag prédának reménye s a «Gábor» személye iránti bizalom csoportosan hozta a székelyeket. Lett fegyver is. Az osztrák hadseregben akkor sejtették ki a Wenzel-szerkezetű fegyvereket, s a Wernl-féleket hozták be. Ugron embere, egy balkán állam ügynökének adva ki magát, magához Albrecht főherceghez fordult, hogy megkapja olesón a feleslegessé vált puskákat. Meg is kapta. A minék az az előnye is volt, hogy a székely tartalékos katonák be voltak tanítva ezeknek a fegyvereknek a használatába. Úgy volt tervezve a dolog, hogy a berezki vásáron találkoznak a vállalkozásban résztvevők. A vásárra tömegesen mehettek, feltűnés nélkül, s onnan csak egy óra járásnyira van a határ. Minden jól ment, akár az óramű, csak a pénz késett, melyet az angolok adtak. S késlekedett a kiszemelt hadvezér — mert Ugron nem maga vezette volna a csapatot. Időközben a rendőrség mindent megtudott. Csak annyi ideje maradt Ugronnak, hogy eltüntesse a készülődésnek minden nyomát. Elégette az irásokat, elrejtette a fegyvereket — máig se akadt rájuk senki. Aztán ő maga — megtevesztve álsürgönyökkel a rendőrséget — Olaszországba menekült, s ott bujdosott egy ideig. Oly tökéletesen volt elsimítva minden nyom, hogy senkinek sem történt bántódása.

S ez a merész koncepciójú ember elfásultan, elfáradva járt az utolsó években közöttünk. Szürke volt neki ez a mi korunk. Nem talált többé örömet ebben a mi ideálok nélküli világunkban.

Voltak-e hibái? Voltak. Vessen rá követ, a ki hibánélküli. Azok, a kik ellen legtöbbet vétett, megbocsátottak neki. A közönségnek nincs joga, hogy szigorúbban ítéljen felette, mint ezek. Ezek pedig azzal az érzéssel teszik le sirjára koszorújukat, hogy egy nagy Magyar lett szegényebb a haza.

Roskovics Ignác rajza.

UGRON GÁBOR SZÓKOKOL.

LEPIHENEK...

Lepihenek egy százados tölgy alján,
Kemény törzséhez támaszom fejem
És hallgatom a föld lágy pihegését,
És elmézem a madárhadakat
A sarjadó vetéseken.

Valami ismeretlen, néma bánat
Fátylával elfödi a szívemet,
És búsan figyelem a méla tájat,
A szálló galambot kéklő ég alatt,
A patakot, a hegyeket.

Ó minden él! Ó halhatatlan lelke
A mindenségnek, bennem is ragyog,
Az én két könnyes, szomorú szemem,
Ha megnyitom, ott láthatjátok benn
Parányi pontban a napot.

Nekem anyám a föld s édes testvérem
E tölgy, mely alatt úgy elpihenek,
S fáj látnom egy-egy letépett virágot,
Fáj látnom egy eltiport bogarat,
Fáj látnom egy fázó ebet.

Mert mindnyájunknak egy a táplálója,
Mert mindnyájunknak kiszaba az út,
És gyorsan pereg le a homokóra,
És mindig közelebb kerül a távol,
S egyszer mindenki odajut.

Nekem a tölgy ság szép őszi meséket,
Nekem az alkony busan intetet,
És hozzám simul szeliden az állat,
És nekem dalol a vándormadár,
Ó nem vagyunk idegenek.

Péterdi Andor.

APÁM.

Szelíd, nagyszívű álmódó volt
— Egy titkos jellel homlokán —
Az én szegény, bús, jó apám.

A halállal volt eljegyezve,
S a szenvedésre hivatott —
Lelkében súlyos bánatok.

Beteg volt ifjan teste-lelke;
Gyötörte kín, vágy, szerelem —
Ezer csalódás, gyötrellem.

Elvesztett mindent itt a földön,
Mi boldogít, mi üdvöt ad:
Hitet, bizalmat, álmokat.

S elment gyümölcsös, kora nyárban,
Az élet rózsás, szép delén —
Nem élt — csak szenvedett szegény.

Szelíd, nagyszívű álmódó volt,
Kinek életét folytattam:
Az én szegény, bús, jó apám.

Varságh János.

A BARDÓCZI ZUG KALANDORAI.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta RÁKOSI VIKTOR.

VI. FEJEZET.

Hiána és bárány.

Borovszkánét a száguldó kozákok az elrablás után Sztrékóba vitték Bartalov gróf egyik ispánjához. Az ispán és a cselédség felsőbb utasításra tisztelettel bántak vele, de mikor felvilágosításokért fordult valakihez, az zavartan hátafordított neki.

Az öregasszony úgy érezte magát, mint mikor valaki álmában nagyot zuhan és kábultan fölébred. Az álom és a valóság összekavarodnak lelkében és tulajdonképpen nem tudja, hogy mi történt vele. Mikor elindult veszedelmes

újtára, el volt készülve a legroszabbra is. Tudta, hogy leányával együtt mind a kettőn szabadságukat, talán életüket is kockáztatják. El volt készülve rá, hogy kálváriát fognak megjárni. De arra nem számított, hogy ily gyorsan véget ér minden reménységük. Abban reménykedett, hogy mikor megtudják, hova sietnek, senki se fog akadályt gördíteni eléjük. Hisz nem arról volt szó, hogy Borovszki Kázmért kiszabadítsák, hanem arról, hogy vele együtt menjenek a szomorú száműzetésbe. Ez ellen pedig az orosz kormány sem szokott soha tiltakozni, sőt a legnagyobb bűnösöknek is megengedte, hogy családjukat magukkal vigyék. Asszony, lány ugyanis nagyon kevés volt Szibériában s a telepítés érdeke megkívánta, hogy számuk szaporodjék. Mert csak így lehetett ezeken a szomorú pusztaságokon virágzó falvakat és vonzó helyeket létesíteni. A túlzásfólt oroszországi női fogházakat is úgy üritették ki akkor, hogy a fogoly nőket feleségül és útítársul adták a száműzötteknek, annyira szívükön fektűt Szibériában a női nem számának emelkedése. Asszony nélkül nem volt rá kilátás, hogy a jakut, kirgiz és tunguz sivatagokon európai értelemben vett telepek keletkezzenek.

Mindent jól tudta Borovszkáné, bár már régen elszakadt hazájától s azért bízott benne, hogy urát megtalálja és elkísérheti a keserves, hosszú, kínos útra. Titokban ugyan úgy tervezte szegény, hogy leánya nélkül kel útra, de Mária ép olyan erős lelkű, márványból faragott lengyel nő volt, mint az édesanyja s egészen világos volt előtte, hogy neki kötelessége a boldogságot elhagyni és egy új, szenvedésteljes élet ösvényére térni. És ime, hiába a nagy elhatározás, hiába az önfeláldozás, a végzet lecsapott rájuk és szétszakította őket.

Az ispán háza magas falakkal volt körülvéve s a falakon belül volt a szérius kert. Meghódított földön élt itt az orosz s ügyelnie kellett, hogy a lengyel parasztok egykönnyen hozzá ne férhessenek.

Az öreg asszony sirással és imádkozással töltötte a véghetetlenek tetsző napokat. Lassan-lassan magához tért kábultságából és összezsuzdte testi és lelki erejét. A lengyel nő különben is keményebb fából van faragva, mint más európai nemzetek asszonya. A szerencsétlenségben sem egykönnyen csügged s ha rákerül a sor, külön hőstette képes, mint akármelyik férfi. Nem jajgat és nem sópánkodik. Ha kell, fegyvert fog, ha kell, vérpadra lép. Ilyenné lett a karaktere, miután századokon át két nagy tengeren gázolt keresztül: a vérnek és könnynek tengerén...

Egy napon egy háromlovas, csengős szán robogott be az udvarra s az egész házban izgatótt, ijedt nyüzsgés támadt. Mindenki kifutott az érkezett üdvözölni, a ki nem volt más, mint Bartalov gróf, a ház tulajdonosa. Mikor a gróf magas alakja kiugrott a szánból, mindenki sietve kezet csókolt neki. Egypáran ezt térdénállva cselekedték. A gróf szeme az ispánt kereste.

— Mit csinál az öregasszony? — kérdezte tőle.

— Sir és imádkozik.
— Vezess hozzá.

Bartalov az ispán kalauzálása mellett bement Borovszkánéhoz. Az ispán kívül maradt az ajtó előtt s hol az ajtóhasadékon pislogott be, hol a fület szorította oda.

Bartalov oly gyöngéd akart lenni, a menynyire csak képes volt.

— Nem emlékszik rám, asszonyom? Én Bartalov Vladimir gróf vagyok, a kívül ön ama szerencsétlen napon Drusban találkoztam.

Borovszkáné felemelkedett, megnézte az ezredest s felelt:

— De igen, igen... ó, ezredes úr, ön olyan jó volt akkor irányunkban, önt az ég küldötte ide. Ó, mondja, hogy segítségemre jött.

Kezeit az ezredes felé terjesztette és szenvedő arczán a remény derűje jelent meg.

— Eltalálta. Én nemcsak ezentúl állok segítségére, hanem eddig is az ön érdekében fáradoztam.

— Beszéljen uram, beszéljen.

— Az ön leányát kóbor kozákok elrabolták.

— De miért, miért?

— Hogy drága pénzen eladják az ázsiai leánykereskedőknek.

— Ó, kedves gyermekem, hol lehetsz te most, miféle becstelen nép kezében vagy? — kiáltott az anya.

Bartalovnak egy arczizma se mozdult.

— A kozákoktól azonban megvette egy orosz főúr.

— Kicsoda?

— Még nem tudom, még kutatom, de nyomára fogok jutni.

— Tehát él?

— Él, az bizonyos, az életét nem is fenyegeti veszedelem.

— Hála neked én Istenem. És honnan tudja ön mindezt?

— A gyáva ficzkók, a kiknek önöket védelmezni kellett volna, de megfutottak, megereszett kantárszárral vágtattak vissza Drusba, s jelentették nekem a rablást. Én egész csapattal rögtön lóra vettem magamat s utánuk eredtem. Nem értem utól őket. De egy olyan lány, mint az öné, nem tűnhetik el csak úgy nyomtalanul, s mindenfelé kiküldött embereim napról-napra közelebb nyomulnak a fészekhez, melybe az az orosz főúr a leányt rejtette. Legyen nyugodt, ön viszont fogja látni leányát.

— Gróf úr, leányom és férjem mellett ezen túl ön is benne lesz imádságaimban, szólt a szegény asszony hálás tekintettel.

A gróf egy különös mozdulatot tett, mintha azt mondaná: Mi közöm az Istenhez?

— És én itt az ön házában vagyok, úgy-e? — folytatta Borovszkáné.

— Ott.

— Hogy kerültem ide?

— A kozákok, a kik leányát elvitték, önt kidobták a hóra, nem messze innen. Az én cselédeim megtalálták és idehozták. Ön minderre nem emlékszik, mert el volt ájulva.

— Igaz, semmire sem emlékszem. Mikor magamhoz tértem, már ágyban fektüdtem ezeknél a jó embereknél.

A gróf egy pillanattal hallgatott, végre így szólt:

— Mondja csak, asszonyom, mit szándékozik tenni? Folytatja útját Varsóba, vagy megvárja itt, míg leányával találkozhatik?

Borovszkáné nem felelt: tanáestalanul állt. A gróf folytatta:

— De akármire határozza el magát, arra mindenesetre kérem, hogy írjon egy levelet leányának.

— Leányomnak, hová?

— Még nem tudom, de valószínű, hogy szükségem lesz rá.

— Mit írjak a levélben?

— Csak annyit, hogy a kisasszony teljes bizalommal viseltesse irántam, mert én javán dolgozom... Irja meg a levélben azt is, hogy ön jól érzi magát és semmi veszedelem nem fenyegeti.

Borovszkáné leült az asztalhoz s tollat fogott a kezébe. Bartalov az ablakhoz állt.

Jelky Gyula felvétele.

UGRON GÁBOR TEMETÉSE. — A koporsót kiviszik a vasútra.

Végtelen gyönyörűség volt a szegény asszonynek leányával társalogni. Egy percze behúnyta szemét s megjelent előtte a kedves, szép gyermek... Hol lehet most, mit csinál és gondol-e az édesanyjára? Mikor kinyitotta szemét, látta, hogy a gróf úr visszafordult az ablakból s vizsga szemeket vet rá. Hideg, ravasz, kegyetlen tekintet nézett rá ez ember szeme szögletéből.

Borovszkáné megijedt. Kételemek merültek föl lelkében. Ki ez az ember, mit akar, miért segít a leányát kutatni, ki rabolta el a leányát? Hisz nem találkoztak az úton egészen Drusig semmiféle főúrral, Bartalov volt az első. Bizhatik-e ő egy orosz ezredesben, egy kozák hetmanban? Anya! Vigyázz a gyermekedre, gonoszság rejlik itt. Mirevaló neki ez a levél? Be akarja magát hizelegni Máriánál?

(Folytatása következik.)

A BOLDOGSÁG TITKA.

Elbeszélés. — Irta Szemere György.

Vizaknay Pálnak négyezer forint volt az évi jövedelme, de ez nem volt neki elég, mert igen szerette magát. Bérkoosít és négyzobás lakást tartott, Bécsben varratta ruháit, havannát szítt és pezsgőt ivott. Mindez tízezer forintba kerül évente egy takarékos embernek, egy könnyelműnek még egyszer annyiba.

Pál takarékos, fegyelmezett eszű ember volt. A létminimumához hiányzó hétezer forintot könnyedén összekarthyázta a kaszinóban, tudta a mesterségét és igen vigyázott rá, hogy olyanokkal kerüljön össze, a kik nála gyengébb mesteremberek.

Sokan élnek így minden szegénykezés nélkül, a mi nem csuda, mert kevesen vannak tisztában azzal, hogy mi a szegyéleni való. Viszont ez is érthető, a mennyiben a «Társaságban» kevés ember ér rá gondolkozni, ott mindenki mindig el van foglalva. És mindenki tud már mindent, a mire szüksége van.

A gondolkozók azok, a kik semmit sem tudnak biztosan. Aféle kisebb-nagyobb Tolstojok, a kik mindenből problémát csinálnak s hiába vetik le a cipőjüket, semmit sem tudnak megfajteni. Mert mindent biztosan szeretnének tudni.

Vizaknaynak teljesen elegendő volt a tudásból annyi, mint a mennyit a szomszédja tudott. Egyszerűen nem ült olyan ember mellé, a ki okosabb volt nála. A közelébe se ment. Nem is ismert olyat egyet se; az ő társaságában nem volt soha semmiről semmiféle vita, mert mindenki szentül meg volt róla győződve, hogy csak egyféleképpen lehet élni.

A hogy ök. A ki másképp csinálja, nem szentlemen. Becsületes lehet talán, de az is alig. Mert hogy lehessen tisztességes férfinak tartani azt, a ki visszautasítja a párbajra való kihívást; a ki nem fizeti meg a kártyaadósságát; a ki züllött emberek között lakik; a ki nek nincs állandó lakása és keresete? Sehogy. A «korrektség» a legkevésbé, a mit az ember egy másiktól megkíván, a konvenció elég latitudót engedélyez: tessék a korlátok között mozogni. Valameddig a barátod feleséget elszeretheted, kontót csinálhatsz, váltóval operálhatsz, kártyázhatsz, bórzheshatsz, nem hozhatsz fel semmit mehetségedül, hogy feleségül veszed a szakácsnédat, piszkos ingben jársz s hitelben kávét vacsorálsz vagy egy korona erejéig megpumpold embertársadat...

Vizaknay különösen szigorú volt az emberek megítélésében. Ő már az ügyvédet sem tartotta úrnak, mert magánügyeket intéz el pénzért, ugyan ebből az okból az orvost, a mérnököt sem. Mentségül legyen mondva, kamarás volt Pál úr s tudvalegő dolog, hogy így klasszifikál a kamarási hivatal is.

Hanem azért volt szíve Vizaknay ömeltóságának. Csak nem juthatott érvényre, mert abban a körben, a melyben mozgott, nem beszéltek és nem is csináltak semmi megindító. Egy derby-ló néha váratlanul letört, egy-egy fiatal mágán néha fölbölte magát, mert nem tudta bonjait beváltani: szomorúbb dolgok nem történtek a kaszinóban: az ilyesmi pedig még nem elég ahhoz, hogy csak magabizálásra is bírja a fegyelmezett korrekt szentlemen.

Am egyszer véletlenül kilódította az Élet a kamarás urat megszokott milliójából s egy olyan környezetbe sodorta bele, a melyről fogalma se volt. S egy rövid éjszaka alatt teljesen átlénygült a lelke és agya: tudatára ébredt annak, hogy alapjában véve haszontalan, becstelen fráter, a ki nem érdemi meg, hogy kezet fognak vele azok, a kikkel egy nappal ezeltől még ő nem fogott volna kezet.

... Megismerkedett a nyomorral. A tisztító, lélekemelő bünnel. A fenséges, megrendítő tragédiával, a mi megmarkolja a szívet s önmegismerésre kényszeríti a tespedt agyvelőt.

Furcsán esett az eset. A kamarás úr gyalog szokott a kaszinóból hazamenni; egészségi szempontból tartotta szükségesnek ezt a sétát, mert nappal, a mikor látták, mindig kocsiába ült.

Egy ködös téli napon, úgy hajnali három óra tájban hazafelé menet, hirtelen és váratlanul elszédült a kamarás s oly szerencsétlenül bukott el, hogy a járda sarkához ütődött a feje.

Egy torzonborz szakállas, kopott alak állott fölötte, midőn eszméletre tért. Épen lehajolt rája, nyilván, hogy talpra állítsa. A kamarás azonban félre értette a szándékát, (talán azt

hitte, hogy ki akarják rabolni) féltérde emelkedett s teljes erővel mellbelökte a segítségére siető éjjeli alakot.

Az megnyekent és elesett.

A kamarás ez alatt egészen feltápázkodott s miután sajtotta a homloka, zsebkendőjét gépiesen odatapszította. Csupa véres lett a zsebkendője.

Megdőbönt, de még jobban megjéjt attól, hogy a fellökött ember, a nélkül, hogy csak egy hangot adott volna, kinosan fetrengett a járdán az erejével küzködve, de sehogy sem birt talpra állani.

Vizaknay attól tartva, hogy esontját törte, hozzálépett.

— Mi baja?

A nyomorult ember ráemelte szemét.

— Semmi, csak gyenge vagyok...

— Megütötte magát?

— Az is...

A kamarás gondolkodott egy darabig. Hátha csakugyan valami veszedelmes ravasz utonállóval került össze, a ki azért teteti magát, hogy könnyebben elbánjon vele. Körülnézett. Az utca néptelen volt. Kocsisért fűtyentett volna, de az se volt látható a környéken. Homloksebéből meg szinte csurgott a vér... Mitevő legyen? Fölsegítse emberét?

Töprengését egyszerűbe elvágta a földön ténnyelgő alak szava.

— Uram, ön vérzik...

— Ne törődjön vele.

— Dehogy nem törődöm, — tiltakozott az elesett férfi, — csak embertársam az úr, ha meg is ütött, kötelességem rajta segíteni.

S fájdalmas erőfeszítéssel, a melybe szinte beletorzult amúgy is vad arca, sikerült végre felállania.

— Hol tetszik lakni?

A kamarás újra elszédült. Most már alighanem a vérvesztéségtől. Nem tudott felelni. Ósztönszerűleg az utcazi lámpásba kapaszkodott.

Az éjjeli ember nem sokáig habozott. Felgombolta kabátját, mellényét s kötetést tépett az ingéből. Behugyvalta vele, hogy megállítsa a vérzést, a kamarás homlokát.

— En itt lakom a szomszédban, — mondta aztán, — tessék hozzám fáradni, mert én most haza nem kísérhetem, holott gyors orvosi segítségre van szükségem.

— Hazamegyek, — makacszkodott a sebesült.

— Hol tetszik lakni?

A kamarás megmondta.

Az éjjeli alak szelíd erőszakkal belekarolt védenébe.

— Az messze van... Odáig nem bír el a lábam, mert magam is beteg vagyok, egyedül meg nem engedhetem. Tessék követni.

A kamarásnak káprázní kezdett a szeme; nem ellenkezett tovább...

Becsengettek a harmadik házba. Felbotrogott a sötét lépcsőn a harmadik emeletre. Egy udvarra szolgáló ajtón dörmölni kezdett a zúzótt ember. A zajra egy nyöszörgő, álomittas hang felelt:

— Herr von Vendrey?

— Igen, nyissa ki.

Az ajtó kinyílt. Egy lópokrózba burkolózott negyvenéves betörőképi ember lépett ki rajta égő gyufával a kezében, azon mód mezítláb, a hogy az ágyból kikelt.

— Wir haben kein Licht! — panaszkolta s kétségbeesésében összecsapta kezét.

— Licht? — kérdezte a kamarás kísérője — mit jelent ez kérem, mert úgy érzem, hogy itt lesz a hiba?

— Világ, — dadogta a kamarás, a ki már alig állott a lábán.

A házigazda még megkérdezte: — Geld ist?

S hogy tagadó feleletet kapott, egy pillanatilag sem habozott, levette télikabátját s a német ember kezébe nyomta.

— Verkaufen und Kerze bringen.

A német sem okoskodott, felrángatta a ruháját s karján a gazda kabátjával lebotrogott a sötét lépcsőn.

A kamarás bambán bámulta a jelenetet. Jóformán észmeletlenül sem volt... Azt se tudta, mint került ágyba...

Ebédése első pillanataiban azt hitte, hogy álmodik. Arra ébredt, hogy valaki a fejével habrál. Az orvos volt, a ki homloksebéit tisztogatta.

A G. G. fényképezészet felvétele.
LÁNYI GYULA. (1850-1911.)

— Hol vagyok?... Mit csinál?... Mi történt velem?

A fiatal doktor megnyugtatta s sebét friss, gyapotos kötéssel látta el.

— Reggel újra elővök, — mondta s távozott.

A sebesült körülnézett a szobában. A közepén hatalmas asztal állott. Rajta egy pár kötet könyv s jókora halmaz írás között egy ember görnyedt, s két szál kocsigertya világánál írt, oly hihetetlen gyorsasággal s önkivületszerű elmélyedéssel, hogy a kamarás képeletében szinte elmosdottak emberi körvonalai. Valami titokzatos mithozza való földöntúli erő, egy örökös tollforgatásra kárhözottatott lélek inkarnációjának tetszett neki az író alak. Kezdetben meg sem ismerte, csak később, midőn megismerkedett volt a nyomozató atmoszférájú szoba valamennyi titkával, jött rá hosszas szemlélődés után, hogy a gazdája volt.

Nem esuda, hogy összezavarodott a kamarás agya. A Hogarth fantáziája sem tudott volna groteszkebb, szivettépőden kacagatóbb képet kitalálni, mint a milyet ez a szoba nyújtott.

Butorzata az asztalon s egy széken kívül négy szalmazsákból s ugyanennyi festetlen fali polczból állott. Az egyik szalmazsákon vastag pokrócz alatt a kamarás feküdt, de el volt foglalva a többi három is. Az egyikben egy nő hortyogott. Egy másikon valami öreg ember pihenhetett. Vizaknay csak az ősz fejét látta.

Az öreg ember — nyilván nem jutott számára rendes takaró, — egy lyukas derékjaljjal védte magát a hideg ellen.

— Miféle emberek lehetnek ezek? — töprengett magában az elkényeztetett világfi. — Mit véthettek az Élet, a társadalom törvényei ellen, hogy ily nyomorban kell élniük? Négyen vannak s összevéve annyi pénzük sem volt, hogy gyertyát vehessenek; a házigazda kénytelen volt a télikabátját eladatni, hogy világosságra tegyen szert s folytathassa azt az öldrőlő iramú írást, a mire nyilván rá volt utalva, hogy így fáradtan, saját bevallása szerint betegin is folytatnia kellett...

... És vajon mit ír a sorsnak ez a nyomorult mostohagyermek? Miféle tudása lehet egy ilyen embernek? S milyen viszonyban állanak hozzá lakótársai?

Hamarosan megtudott mindent...

Az öreg ember felébredt, kibújta derékjalja alól s szó nélkül öltözködni kezdett. Aztán az író férfi háta meg állott, belenezett a munkájába s kisvártatva megszólította.

— Imre, ideje lenne lefeküdnöd, pihenj egy kissé, fiam.

Az író összerázódott s legyintett a kezével.

— Mingyárt, öregem, mingyárt, most még nem lehet.

— Kimerültsz, — mondta az aggastyán mély, szívhez szóló hangon, — kiméld magadat.

— Attól nyugodt lehet, — vigasztalta az író, — olyan erős vagyok én, mint a vas.

És folytatta a munkát. Véres szemre kidült üregéből, homloka ezer ranczot vetett, keble zihált. Egész valóján meglátszott, hogy hihe-

tetlen erőfeszítést kellett tennie, hogy össze ne essen.

Egy fél óra múlva abba hagyta végre az írást. Felkelt az asztaltól s az öreg szalmazsákjához vánszorgott.

— Lefekszem, — dadogta s mint valami szennyves rongy cipőstűl, ruhástul a fekhelyre zuhant.

Az öreg óvatosan levetkőztette, aztán felkötötte lakótársait.

— Az Imre lefeküdt, — jelentette nekik örömteljes hangon.

Azok felgrottak a szalmazsákjukról s sorjában megnézték, hogy alszik az Imre. Az asszony feje alá eszattarta a párnáját (csak neki volt párnája), a pokróczos ember letakarta a pokróczával. Az öreg ember megfogta az egyetlen széket, az alvó ágya fejéhez állította s rátelepedett.

— Ne zavarjátok mostan, — intette lakótársait, — erigyetek a konyhába, én majd örököm az álma felett.

A lakók engedelmestek, óvatosan, lábujhegyen kiosontak a szobából...

Az öreg úr valami imádságot kezdett duruzsolni, éneklő, szaggatott hangon, mint a kisgyermek... Aztán megmozgította az alvó ember párnáját és takaróját. Majd előtolta a gyertyát...

Fojtó, sűrű csend borult a szobára. Az öreg embernek a lélekzete sem volt hallható, csak az alvó író tüdeje sipolt néha.

A kamarás szinte öntudatlanul párnájába temette arcát; úgy érezte, hogy szentségtörést követne el, ha megtörné az ünnepies halálós csendet, ha csak a lélekzetével is. Holott attól kellett tartania, hogy hangot fog adni a toroka is. A szeme már égett a könnytől s kebléből ismeretlen érzések kérezkedtek ki... A kamarásnak sikerült őket a párnájába fojtania...

Vizaknay sokáig nem tudott elaludni a gondolataitól, a melyek fokozatosan fölébresztették elaludt lelkiismeretét. Lassanként valósággal megutálta magát. Nem érezte a homloksebéit, láz se gyötörte, csak az idegi feszültek meg úgy, hogy hiába kereste, nem jött rá az álom.

Átvirrasztotta az éjszakát...

Az öreg ember reggel felé aludt a székén...

A kamarást ellenállhatatlan vágy fogta el, hogy megnézzé az alvó író munkáját. Kikelt ágyából és az asztalhoz osont. Több teleirt fűzet hevert rajta, valamennyin az a cím: A boldogság titka.

Vizaknay Pál azt hitte, hogy egy regény kézírata fekszik előtte, de a mint átfutotta az egyik fűzet néhány oldalát, megtudta, hogy bölcseleti mű.

Másnap (már a saját lakásán) azt is megtudta orvosától, hogy éjjeli halótársai közül az öreg ember és az asszony a házigazdája elhalt feleségének szülei voltak. Keresetképtelen elesett emberek, ott ragadtak a vejüknél...

A pokróczos alak meg tűzérkapitány volt valamikor. Egy szót sem ért magyarul, beszélni sem tud vele Vendrey, a tudós, — (a ki meg jó angol és francia létere némétül nem beszél csodálatosképen) — de azért eltartta őt is, mert tudja, hogy nagyon szerencsétlen és gyenge, minden munkára képtelen. Pedig valamikor igen boldog és igen erős volt a kapitány; azóta tört le, hogy párbajban lelőtte a barátját, a kinek elszerette a feleségét. Katonák nem bántották érte, de a lelkiismerete igen. Elkézdett inni, elvesztette rangját, elzüllött... De föléledt züllött. Energiája nincs, de a lelke folyton tisztul... igen sokat ír.

Vizaknay, fölépülve, meglátogatta a nyomor ama tanyáját, a mely őt egy éjjelre befogadta... Megkérdezte a tudóstól:

— Megtálalta-e a boldogság titkát, uram?

— Oh meg, — állította a torzonbör ember s szent meggyőződése hevében fölragyogott a szeme. — A tétel megfejtése igen egyszerű: Nem kell az emberektől semmit sem kérni és várni, inkább mindenünket oda kell nekik adnunk.

Azóta nem kártyázik Vizaknay. Nem is jár a kaszinóba. A becsületes jövedelmét sem képes elkölteni. A drága étel és ital nem megy le a torkán, égeti testét a czifra bécsi ruha.

AMERIKAI JÓLTEVŐK.

Carnegie András, a nyugalomba vonult aczélikirály, újabb nagy alapítványokkal ejti ámulatba a világot. Minden olvasó tudja, hogy december közepén 50 millió koronát adományozott a háború kiküszöbölésére irányuló törekvések támogatására. Ez összegnek kamata, négy százalékkal számítva, évi két millió korona. A yankeek tapsoltak, s minthogy odaát nagy verseny folyik nemcsak az üzleti élet, hanem a nagyszabású jótékonyterén is, nincs mit csodálni rajta, hogy másnap már ebben a formában tárgyalták Carnegie nagy tettét: az aczélikirály alapítványainak összege ezzel kilencszáz millió koronára emelkedett, Rockefeller, a petróleumkirály pedig összesen csak hatszáz millió koronát adott közczélra. (Ez a számítás mindenestre csak a befizetett alapítványokról szól, mert mindenki emlékeztetik reá, hogy Rockefeller ez év márczius havában körülbelül ezernégyszáz millió koronát érő vagyonát ajánlott fel egy roppant méretű alapítványra, a Rockefeller Foundation-ra, mely az egész emberiség javát fogja szolgálni minden időben.) Rockefeller nem viselhetne el sokáig versenytársának dícsőségét. Nem telt bele egy hét és ő is tett egy ötven millió koronás alapítványt a chicagói egyetem javára. De elműlik egy hónap s a világ ismét ámulatba esik. Carnegie újabb ötven millió koronát áldozott a minap, ezáltal legnagyobb alkotása: a pittsburgi Carnegie-intézet javára.

Például Rockefeller így ír az emlékirataiban, melyeket nem nagyon régen ismertett a «Vasárnapi Ujság»: «Mindig azzal a reménnyel éltem, hogy a czélnak teljesen megfelelő módon fogok eljárni az ajándékozásban, úgy, hogy a mostani és a jövő nemzedékek a végső

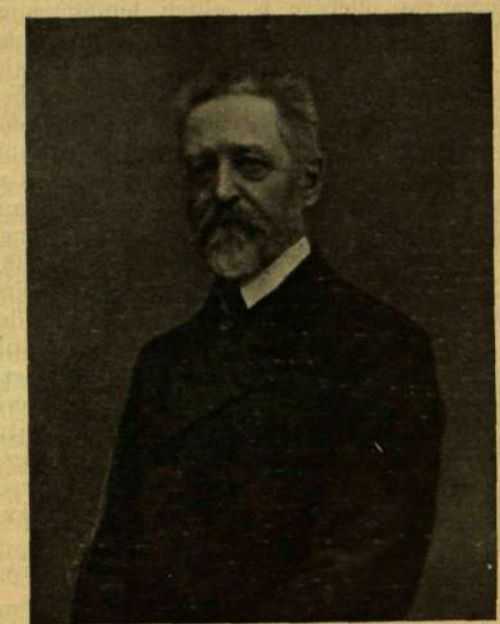
Dunky fiverek felvétele.
BARGSAY DOMONKOS.

Koller utodai felvétele.
BERNÁTH GÉZA.

Erdélyi felvétele.
BÁRO HERCULOG PÉTER.

Erdélyi felvétele.
KLOBUSZITZKY JÁNOS.

A FÖRENDIHÁZ KINEVEZETT ÚJ TAGJAI.

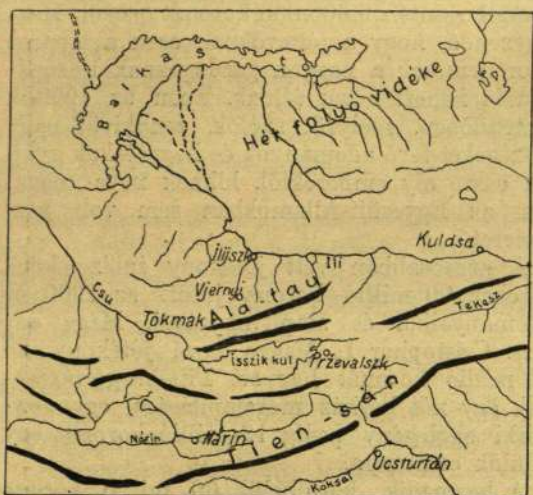
Az ember alig képes fogalmat alkotni magának arról, hogy mily mérhetetlen összegeket ajándékoznak közczélokra az amerikai nagy vagyonok urai. De tizenkét év óta a nyilvánosság egy nemét vezetik legalább azokról a nagy adományokról, melyek közczélokra jutnak. Így is kimarad a statisztikából minden esztendőben jó néhány millió, melyet kisebb tételekben, vagy zajt nem csapva, névtelenül adnak jótékony czélokra. De ezek nélkül is bámulatos összeg kerekedik ki: körülbelül hat milliárd korona tizenkét év alatt. A most lezárt évet megelőző 1909-ik év különösen gazdag volt az amerikai milliósok adományaiban: ez évben 672 millió koronát adtak közczélokra. Nevezetes év e tekintetben az 1910. esztendőn kívül, melynek teteleiből Rockefeller és Carnegie alapítványa emelkedik ki, még az 1906-ik év is, a jótékony adományok és alapítványok 480 millió koronát tevő összegével.

Az embernek, mikor e roppant összegek eloszlását nézi, mindjárt első pillantásra szemébe tűnik az a tervszerűség, mely az amerikai milliós adakozókat vezeti, midőn adományukat jobbra félreismertetlenül oly czélokra áldozzák, melyek nemcsak egyes emberek boldogulását, hanem az egész nemzet fejlődését szolgálják. Ily tervszerűség nálunk talán csak az Akadémia vagyonának folytonos gazdagításában mutatkozik meg Széchenyi óta. Odaát ebben a tekintetben közczélokra alakult ki.

lehetőségig kihasználhatják azt, a mit adtam. És ugyancsak ő írja kissé alább: «Oly sok pénzt használtak fel minden ökonomia nélkül, nevelési és oktatási tervekre, hogy ugyanazokkal az eszközökkel oly intézkedéseket lehetett volna tenni a népművelés érdekében, melyek bőven kielégítettek volna minden szükségletet.» Az 1909. esztendőben az adományok egy harmadrésze, körülbelül 240 millió korona, valóban különféle nevelőintézetek alapítására jutott. Hetvenedik születésnapja alkalmából maga Rockefeller 48 millió koronát bocsátott ez évben a legfőbb oktatásügyi tanács rendelkezésére s ez összeggel 240 millió koronára emelte azt a pénzalapot, mely az egyébként általa megteremtett intézménynek rendelkezésére áll. Ez összeg az ország legmegbizhatóbb bankembereinek kezelésére van bízva, s a férfiak belátásától függ, hogy mennyit fordítanak új nevelőintézetek építésére s a már meglévőnek új tudományos felszerelésekkel való gazdagítására. Rockefeller ugyanakkor még külön újabb hat millió koronát adott az ő legkedvesebb alapításának, a chicagói egyetemnek. Kennedy John S., egy aránylag eléggé ismeretlen nagykereskedő, végrendeletileg harmincz millió koronát hagy szintén a nevelés czéljaira. Carnegie András ugyanakkor 9.600.000 koronát ad egy Pittsburgban a gyakorlati tudományok művelésére alapított intézetre s még 9.600.000 koronát az ország különböző más intézetei javára.

De roppant értéke van azoknak a képeknek és műgyűjteményeknek is, melyeket e közintézetek egyes pártfogóiktól kapnak. Például Morgan J. Pierpont 4.800.000 koronát érő műgyűjteményével ajándékozta meg a Metropolitan-Museumot. Könyvtárak építésére és felszerelésére 1909-ben 24 millió korona adomány folyt be Amerikában. Carnegie, ki egy-maga nem kevesebb, mint 1700 könyvtárat épített alapjából, vagy szerelt fel, az Egyesült-Államok egész területén, az említett esztendőben is körülbelül öt millió koronát adott ugyanarra a czélra.

Carnegie decemberi alapítványa a világbeke megeremelésének szól, s ha a világbeke meglesz, akkor «más nagy bajok elhárításának s az emberi haladás előmozdításának» czélját fogja előmozdítani az ötven milliós alapítvány. A világbeke eszméje nem most foglalkoztatja először e nagystílusú jótévedőt, hiszen mindenki tudja, hogy három évvel ezelőtt ő adott nyolczadfél millió koronát a hágai béke-templom felépítésére. De hogy megtette ez ötven milliós alapítványát «a háború kiküszöbölésére irányuló törekvések támogatására», abban nyilván része van Ginn Edvin, az ismert bostoni könyvkiaadó kezdesének, ki 1909-ben ötmillió koronás alapítványt tett a béke-propaganda czéljaira, melyeket azonkívül még évi háromszáz ezer korona összeggel gyámolt mindaddig, a míg él, s a ki akkor s azóta is foly-

A KÖZÉPÁZSIAI FÖLDRENGÉS SZINHELYE.

ton hangoztatta, hogy eszméjének megvalósítására ötven millió korona kellene, fel is hívta e cél támogatására minden gazdag elvroknát. A konferenciát, melynek Carnegie bejelentette nagy alapítványát, valóban a Ginn-féle szervezet hívta össze.

Mondhatnák némelyek, kik örömeiket lelik a nagy tettek kibebítésében, hogy Rockefeller is, Carnegie is csak roppant vagyonuk fölöslegét áldozzák közcélra, talán hogy jóvátegyék azt, a mit milliók megszerzéséért folytatott harcukban vétettek az emberiség ellen. Mert Rockefellert, százmillióra menő adományai ellenére is, elítéli honfitársainak többsége, s Carnegieről sok magyar munkás is bizonyíthatná, hogy mily kérelhetetlen munkaadó volt. Elég a homesteadi hírhedt bérharcra emlékeztetni, mikor magánrendőrségével és a Pinkertonokkal lövett a munkásaira. Oly embereknek, kiknek, mint Carnegienak, szerény számításával, harmadfél millió korona tökéje, vagy mint Rockefellernek, háromszáz millió évi, tehát körülbelül 36,000 korona mindennapi jóvedelme van, hat-nyolczszáz millió korona csakugyan nem elviselhetetlenül nagy összeg. Készségük a nagystílű adakozásra mégis sokat, nagyon sokat jelent. Budapestnek egy régenté dűsgazdag emberéről beszélték annak idején, hogy nem tagadhatva meg néhány ezer forintot egy jótékony céltől, melynek pártolását tekintélyes küldöttség kérte tőle, odaadta vaspénztára kulcsát a küldöttség vezetőjének, mondván:

— Itt van, vegyen el annyit, a mennyit jónak lát: nekem nincs hozzá szívem.

A TURKESZTÁNI FÖLDRENGÉS.

Még mindig csak nagyon györen érkeznek a hírek a turkesztáni katasztrófáról. Az az egy pár telegramm, a mely Péterváron és Taskenden keresztül eddig hozzánk jutott, alig nyújthatja igazi képét a pusztulásnak, mert a földrengrés olyan katasztrófális volt, hogy a borzalmasága mellett egészen eltöri a messinai. Igaz, hogy emberéletben és kulturális szempontból sokkal kevesebb kárt okozott ezen a lakatlan és kulturálatlan vidéken, mint a messinai, vagy a sanfranciscói, de geológiailag, a föld belsejében lefolyt tektonikus változásoknak sokkal nagyobb szabásuaknak kellett lenniök, mint a milyenek voltak bármelyik más, újabb időbeli nagy földrengrésnél.

Az európai seismográfok följegyzései páratlanul szépek és megdöbbentők. Alig volt műszer, a mely kifogástalanul végig föl tudta volna rajzolni a föld kérgében tovalaladó hullámok üzenetét. A műszerek kelet-nyugati componense majdnem minden érzékeny seismográfnál kénytelen volt félbeszakítani a munkáját, mert a talajmozgás erőssége még itt is, öt-hatezer kilométernyire a földrengréstől, olyan nagy volt, hogy az inga kilengéseit regisztráló tű kiugrott a helyéből. A másik, a hullámok terjedési irányára merőleges componense kilengései pedig nagyobbak voltak, mint a hasonlíthatatlanul közelebb lefolyt messinai földrengrés diagrammjában.

A budapesti tudományegyetem földrengrési observatóriumában levő nagy Wiechert ingának

Kövesligethy tanár úr szives engedelmével itt reprodukált följegyzéseit megnézve, el tudjuk képzelni, milyen hatalmas rázkódásoknak kellett történnie Turkesztánban, hogy a nálunk felállított inga kilengései ekkorak legyenek.

A seismológia fiatal tudománya számára e földrengrés a legértékesebbek közül való, mert épen a katasztrófa nagysága miatt az egész földön minden műszer feljegyezte. A seismológia ma alig van még ott, hogy belekezdessen a tulajdonképeni természettudományos munkába. Egylőre még gyűjti a megfigyeléseket s keresi azt, hogy mit kell a megfigyelések közül kiválasztani a tudományos feldolgozáshoz. Még csak ott tartunk, hogy nem tudunk mást felhasználni a műszerek feljegyzéseiből, mint az időadatokat.

A földrengrés okozta megrázkódás megrezgetteti az egész földkérgét s a rezgések elastikus hullámok alakjában keresztül-kasul járnak az egész földet. A hullámok különbözőek. Minden földrengrésnél megtalálhatók a jellemző fázisok, a melyek mindig egyformák, mindig megtalálhatók. Először egészen apró, alig látható nyugtalanság mutatkozik, azután nagyobb kilengések, sokszor valamivel hosszabb periódusokkal. Ezt a már sokkal nagyobb periódusú harmadik fázis követi, a mely után már a földrengrés maximuma következik, a nagy kilengések fázisa. Ezután jönnek a folyton kisebbedő, lassanként eltűnő utórezgések, a mik idővel szinte láthatatlanul aprókká válnak, míg az inga egészen le nem csöndesedik.

Ezek a fázisok, mint mondtuk, több-kevesebb pontossággal, minden földrengrésnél megtalálhatók. A seismológusok az egyes fázisok kezdő időpontját szokták megállapítani s ezekből az időadatokból határozzák meg mindenkéltől a földrengrés hullámainak terjedési sebességét. Vannak módszerek, ezek között talán első helyen a Kövesligethy-féle geometriai módszer, a melyek segítségével számítás útján meghatározhatók az egyes földrengrések további jellemző adatai. A földrengrés fókusza, a mélység, honnan kiindult a rengés s a föld anyagának rugalmasságát megadó állandó szám.

Sajnos, eddig még egy módszer sem bizonyult teljesen kielégítőnek s így tulajdonképen még nincsenek is tudományos eredményei a seismológiának. A feladat az lenne, hogy a földrengrési hullámok vizsgálatának segítségével megtudjunk valamit a föld belsejéről. Ezek a hullámok keresztül jönnek a földön, olyan mélyen járnak, a hová közvetlenül nem hatolhatunk le s így egyedül tőlük várhatjuk el, hogy felvilágosítással szolgáljanak arról az útról, a melyet megtettek. A felvilágosítást meg is tudnák adni, ha mi meg tudnók találni a seismográfok feljegyzéseiben azt a karakterisz-

tikumot, a mely eredménnyel felhasználható a vizsgálatokban. Az már is bizonyos, hogy az egyes fázisok kezdeti időadatai nem felelnek meg a czélnak. Egyrészt, mert igen sokszor nem állapíthatók meg feltétlen biztos pontossággal, másrészt, mert elméletileg lehetetlen megbízható következtetéseket vonni pusztá időadatokból. Talán az lenne szükséges, hogy figyelemmel tudjunk kísérni egy bizonyos hullámot, valamennyi följegyzésen identifikálva azt s megállapíthassuk minden egyes hullámnak az elváltozásait, a viselkedését hosszú útja alatt. Igaz, hogy ez ma még csaknem lehetetlen. Az egyes műszerek annyira egyéniek, hogy az összegyűjtött megfigyelési anyag a legnagyobb mértékben heterogén s nem tudjuk külön választani, mi a valóságos talajmozgás és mi az ingák saját lengése a diagrammban.

A seismológia eddigi munkájában nem is igen találunk olyan eredményeket, a melyek a föld belsejére vonatkozólag értékesek lennének. De azért vannak már másfajta eredmények a földrengrések természetét és lefolyását illetőleg. Megállapítható volt már is a földrengrések keletkezésének oka s tudjuk már azt is nagyjában, hogy mi okozza őket.

Ezek felismerésére a statisztikai adatok vezettek rá. Montessus de Ballore megállapította azt, hogy a földrengréseknek a föld felszínén való eloszlása korántsem véletlenszerű és nem szabálytalan. Vannak vidékek, a melyek határozottan seismikus jellegűek, a hol gyakoriak a földrengrések. Ezek a helyek két kör mentén vannak. Az egyik kör Közép-Európán, a Kaukázusokon, Himaláján, Japánon és Mexikón, a másik Ázsia keleti, Amerika nyugati partvidékein s az ausztráliai szigetcsoportokon vonul végig. Azonnal észrevehető, hogy e két kör mindenütt olyan vidékeket foglal magában, a melyek geológiai szempontból még nem nyugodtak meg, a hol a nivókiegyenlítés még csak most van legteljesebb mértékben folyamatban.

Mindenki tudja, hogy a földön és a föld belsejében a nehézségerő hatása alatt folytonos törekvés van az anyag kiegyenlítésére, az egyformaság felé. A hegyek eltűnnek lassanként, a föld belsejében levő különböző anyageloszlás homogénná igyekszik lenni. A rétegek gyűrődése elsimul, az üregek betömődnek, minden úgy akar elhelyezkedni, hogy egyensúlyban legyen, hogy ne legyen sem a nehézségerővel, sem a belső rugalmassági erőkkkel szemben helyzeti energiája. A míg ez a helyzeti energia megvan, addig állandó feszültség uralkodik s ez e feszültség időnként eléri a maximumát, a mikor a helyzeti energia fel szabadul s elvégzi a munkáját. Megtörténi-

egy kiegyenlítés, egy beomlás, egy süppedés vagy elsimulás, a mi rázkódással jár s a mi a föld felszínén mint földrengrés nyilvánul meg.

A turkesztáni katasztrófa, a mennyire eddig megállapítható, az Éghegységől északnyugatra, az Ala Tau hegyláncz, az Issyk Kul-tó és a Balkach-tó közt elterülő Hét Folyó vidékén folyt le. Az Ala Tau a Himalája szélén van. Tőle északra síkság terül el, a mi annyit jelent, hogy a kiegyenlítés legközelebbi tárgya az Ala Tau lesz. Ennek a hegyláncznak kell most eltűnie, síksággá alakulnia. A mostani földrengrés ennek az eltűnésnek egyik fázisa volt, a mely azonban valószínűleg még csak a mélyen, a hegyláncz alatt folyt le. Talán hatalmas üregek omlottak be, nem bírván már tovább ki a felülről ható nyomást, vagy elsimult egy réteg gyűrődése. A mint az eddigi érkezett hírek mondják, nagy szakadékok, riadások keletkeztek s óriási mennyiségű sziklatömb került le a hegyekről, mind olyan jelenségek, a mikből azonnal látható, hogy a nivellálásban egy nagy lépéssel haladt előre a vidék.

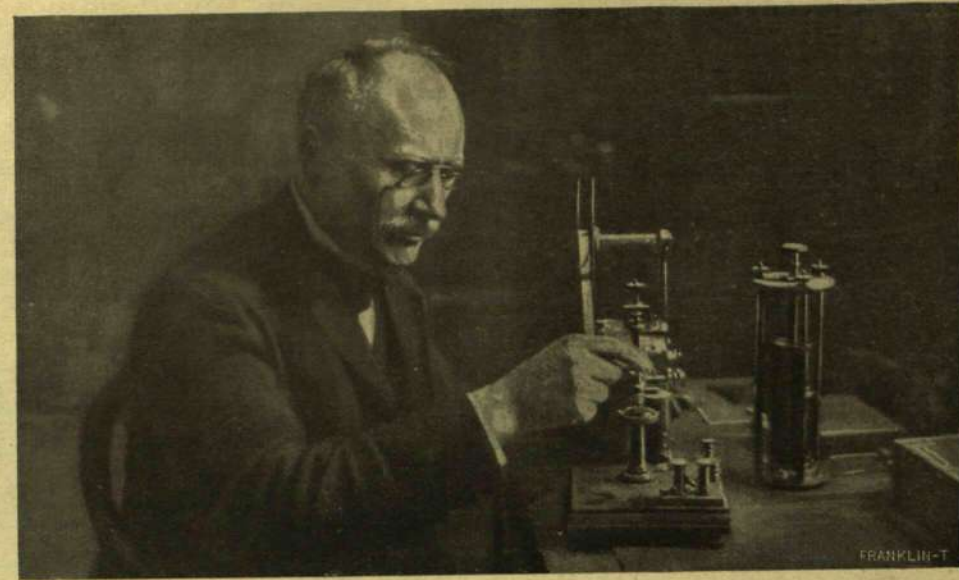
Most már jó ideig megint nyugalom lesz a környéken. Addig, míg a föld belsejében a feszültség ismét akkorára nem növekszik, hogy a geológiai katasztrófa, a földrengrés kiváltása ismét megtörténik. Évezredek telnek még el addig, míg el fogja érni a föld, hogy nyugalmába kerül. Akkorára nem lesznek hegyek, csak síkságok s eltűnnek az apró szigetek, mint például az ausztráliai szigetcsoport s a Földközi-tengerben nyomát sem látni majd Szciziliának, Szardiniának, Görögországnak s Itáliának.

Sztroky Kálmán.

CURIE ASSZONY.

A tudományos kérdések iránt érdeklődő közönséget utolsó időben élenként foglalkoztatta Curie asszony párisi akadémiai tagsága. Mint-hogy ő lett volna legelső nőtagja e tudományos testületnek, a választás iránti érdeklődés nagyrészt nem is annyira a tudósnak és az ő tudományának, mint inkább a feminizmus újabb térfoglalásának szól. Ma már a döntés ismeretes: Curie asszony nem lett tagja a párisi akadémianak, bár a jelölő bizottság (a szakemberek) egyedül őt jelölték első helyen s a győztes Brantly a jelölésnél másik négy társával együtt a második helyre szorult.

Nem czélunk a választás igazságos voltát latolgatni; a tudomány történetében ez a formáság úgy sem fog nyomot hagyni; minthogy azonban arról van szó, a ki életének nagy művét férjével együtt tetőzte be, arról fogunk ez alkalommal egyet-mást elmondani, mennyi

BRANLY FIZIKUS, A KIT CURIE-NEVEL, SZEMBEN VÁLASZTOTTAK MEG A FRANCZIA AKADÉMIA TAGJÁVÁ.

egyéni része van Curie asszonynak a rádium felfedezésében és mennyi köszönhető immár elhunyt férje kiváló szellemének.

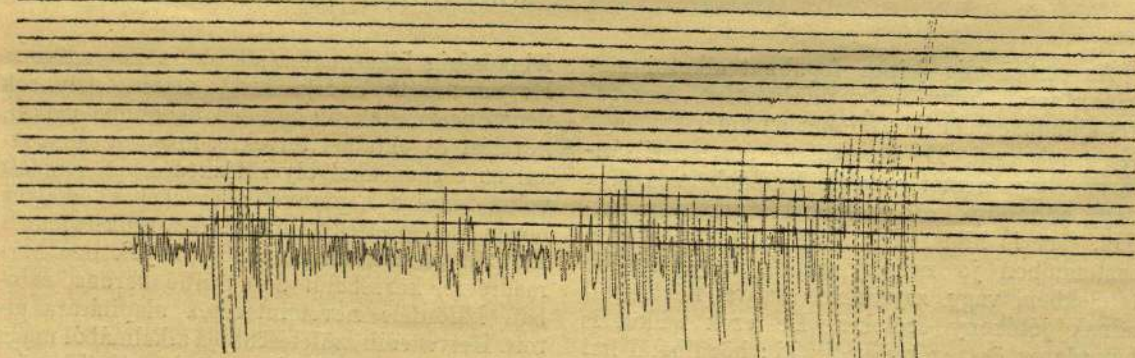
Mindenekelőtt megállapítandó, hogy a radioaktivitás jelenségét, az anyag csodálatos, új végigvizsgálta az uránium különböző vegyületeit és igazolta Becquerel-nek ama fölfogását, hogy az urániumsók radioaktivitását a bennük levő fémurániumnak köszönhetik, s hogy minden só annál erősebben radioaktív, minél több urániumot tartalmaz; Becquerel-nek ez a meggyőződése Curie-ék felfedezésének tudományos alapja. A mint ugyanis Curie asszony egyéb ásványok radioaktivitásának megvizsgálásához fogott, azt találta, hogy vannak az urániumnál erősebben radioaktív anyagok; ámde akkor nem ismertek más radioaktív elemet, mint az urániumot és a vele körülbelül egyenlően radioaktív tóriumot. Ha tehát a radioaktivitás az elemeknek változatlan atomi sorsajtsága, akkor az erősen radioaktív ásványokban (a szurokérczben) egy új, eddig ismeretlen elemnek kell előfordulnia. A rádium felfedezésében ez az igazán tudományos gondolat, ez a csira, melyből a következő vizsgálat fakadt; mikor már Curie-eknek meg volt ez a meggyőződésük, akkor a tudomány által nyújtott változatos segédeszközök megadták a módját annak, hogy a sejtett új elemet valóban elő is állítsák, a felfedezés gyökere azonban az a kísérleti tapasztalatokon alapuló állítás, hogy a fokozott aktivitást egy új elem okozza.

«E dolgozat czélja ama vizsgálatok ismeretése, a melyeket több mint négy esztendő (1899 óta a radioaktív anyagokon végzek. E vizsgálatokat a Becquerel által felfedezett urániumsugárzás tanulmányozásával kezdtem. Az elért eredmények oly érdekes irányba látszottak terelődni, hogy Curie úr, félbeszakítva folyamatban levő munkálatait, hozzám csatlakozott s azóta egyesült erővel törekedtünk az új radioaktív anyagok kiválasztására és tanulmányozásuk folytatására.»

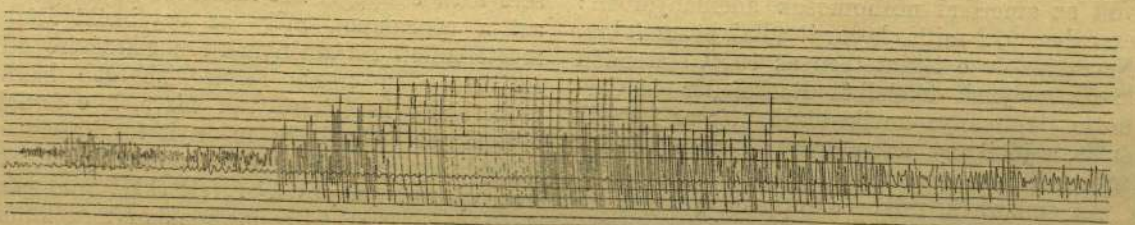
Azt azonban, hogy a vizsgálat milyen stádiumában csatlakozott hozzá Curie úr, mind-ezekből nem tudjuk meg s egyébb forrásból sem kapunk erre nézve határozott felvilágosítást; pedig az időpont ismerete a felfedezők szellemi részesedésére nézve igen nagyszámú. Az említett négy esztendő alatt ugyanis sok mindenféle történet: Curie asszony végigvizsgálta az uránium különböző vegyületeit és igazolta Becquerel-nek ama fölfogását, hogy az urániumsók radioaktivitását a bennük levő fémurániumnak köszönhetik, s hogy minden só annál erősebben radioaktív, minél több urániumot tartalmaz; Becquerel-nek ez a meggyőződése Curie-ék felfedezésének tudományos alapja. A mint ugyanis Curie asszony egyéb ásványok radioaktivitásának megvizsgálásához fogott, azt találta, hogy vannak az urániumnál erősebben radioaktív anyagok; ámde akkor nem ismertek más radioaktív elemet, mint az urániumot és a vele körülbelül egyenlően radioaktív tóriumot. Ha tehát a radioaktivitás az elemeknek változatlan atomi sorsajtsága, akkor az erősen radioaktív ásványokban (a szurokérczben) egy új, eddig ismeretlen elemnek kell előfordulnia. A rádium felfedezésében ez az igazán tudományos gondolat, ez a csira, melyből a következő vizsgálat fakadt; mikor már Curie-eknek meg volt ez a meggyőződésük, akkor a tudomány által nyújtott változatos segédeszközök megadták a módját annak, hogy a sejtett új elemet valóban elő is állítsák, a felfedezés gyökere azonban az a kísérleti tapasztalatokon alapuló állítás, hogy a fokozott aktivitást egy új elem okozza.

* Megjelent magyar nyelven is Zemlén Gy. fordításában. (Franklin-Társulat 1906.) 1. lap.

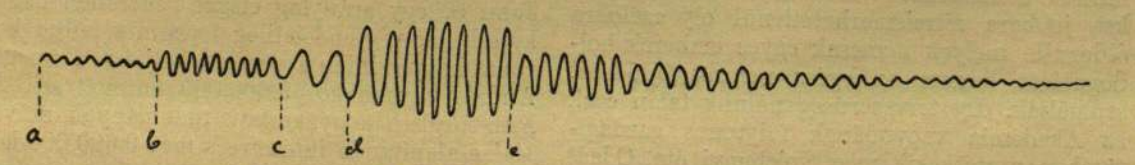
közből sem kapunk erre nézve határozott felvilágosítást; pedig az időpont ismerete a felfedezők szellemi részesedésére nézve igen nagyszámú. Az említett négy esztendő alatt ugyanis sok mindenféle történet: Curie asszony végigvizsgálta az uránium különböző vegyületeit és igazolta Becquerel-nek ama fölfogását, hogy az urániumsók radioaktivitását a bennük levő fémurániumnak köszönhetik, s hogy minden só annál erősebben radioaktív, minél több urániumot tartalmaz; Becquerel-nek ez a meggyőződése Curie-ék felfedezésének tudományos alapja. A mint ugyanis Curie asszony egyéb ásványok radioaktivitásának megvizsgálásához fogott, azt találta, hogy vannak az urániumnál erősebben radioaktív anyagok; ámde akkor nem ismertek más radioaktív elemet, mint az urániumot és a vele körülbelül egyenlően radioaktív tóriumot. Ha tehát a radioaktivitás az elemeknek változatlan atomi sorsajtsága, akkor az erősen radioaktív ásványokban (a szurokérczben) egy új, eddig ismeretlen elemnek kell előfordulnia. A rádium felfedezésében ez az igazán tudományos gondolat, ez a csira, melyből a következő vizsgálat fakadt; mikor már Curie-eknek meg volt ez a meggyőződésük, akkor a tudomány által nyújtott változatos segédeszközök megadták a módját annak, hogy a sejtett új elemet valóban elő is állítsák, a felfedezés gyökere azonban az a kísérleti tapasztalatokon alapuló állítás, hogy a fokozott aktivitást egy új elem okozza.

A BUDAPESTI FÖLDRENGÉST JELZŐ KÉSZÜLÉK FELJEGYZÉSE. (Kelet-nyugati komponens).

A BUDAPESTI FÖLDRENGÉST JELZŐ KÉSZÜLÉK FELJEGYZÉSE, 1911 JANUÁR 4. (Észak-déli komponens).

TIPUSOS FÖLDRENGÉSI DIAGRAMM.

CURIE ASSZONY LABORÁTORIUMÁBAN.

Az a benyomásunk, hogy Curie úr akkor találta felesége vizsgálatait annyira érdekeseknek, hogy saját kutatásait megszakítva, nevéhez csatlakozott, a mikor Curie asszony épen az urániumnál erősebben radioaktív ásványokkal foglalkozott. E lépéséből látni, hogy Curie úr föltétlenül felismerte a jelenségnek óriási horderejét, ámde kérdés, vajjon Curie asszony egyedül eljutott volna ugyanehhez a meggyőződéshez. A kutatás segédeszközeit is mind Curie maga dolgozta volt ki még évekkal azelőtt; ő maga fedezte fel a piezoelektromosságot, egyes anyagok ama tulajdonságát, hogy alakváltozás következtében elektromosakká lesznek; ugyancsak ő dolgozott ki Jacques bátyjával együtt egy eljárást, mely a piezoelektromos kvarcz segítségével gyenge áramok mérésére szolgált (1889); ezt az eljárást használta Curie asszony is az urániumsók s egyéb anyagok által a levegőben keltezt gyenge elektromos áramok leérésére.

A férj, Pierre Curie 1895-ben, házassága idejében már teljesen kifejődött, mely pillantható tudományos egyéniség volt, kinek nevéhez nem nagyszámú, de igazi belső értékű tudományos eredmények fűződnek; neje legelső tudományos vizsgálatait pedig csak Becquerel felfedezése után, tehát minden esetre egy esztendővel házasságuk után, kezdődnek; nem igen lehet tehát elvitatni a jelentékeny szellemi hatást, melyet a férj a tudományos kutatásban még kezdő nejeire gyakorolhatott.

P. Curiet 1905-ben a párisi akadémia tag-

FOLYOSÓ RÉSZLET.

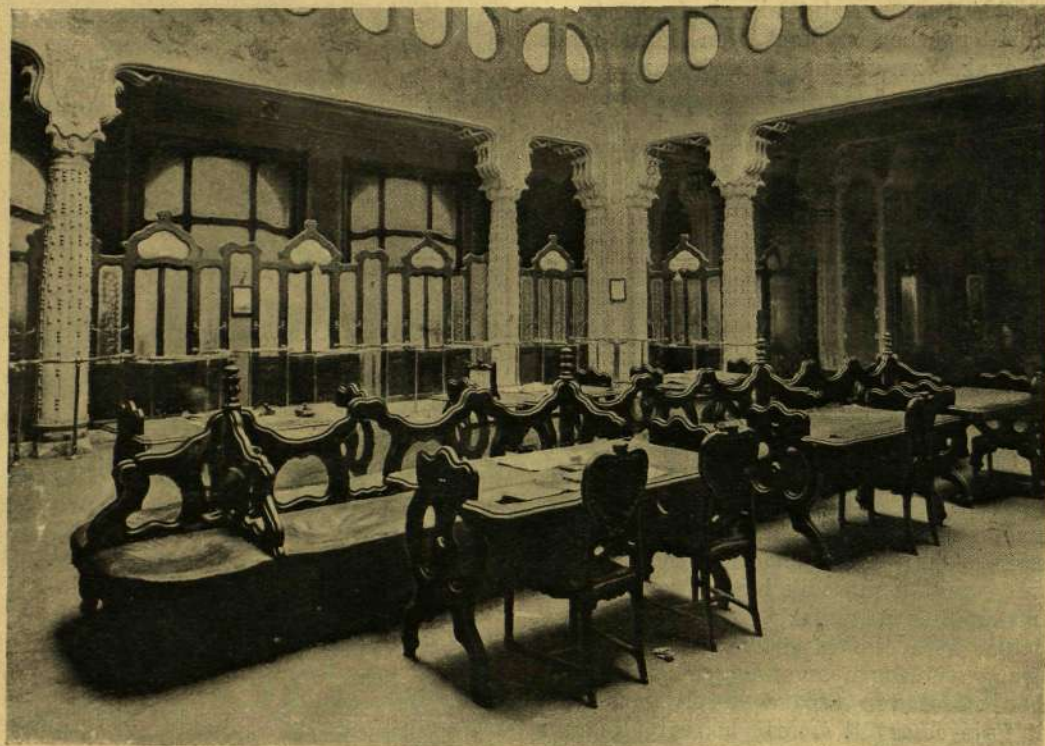
jává választotta, a miből látható, hogy az akadémia Curie asszonyban akkor is a munkatársat látta és a férfit tekintette igazi felfedezőnek. 1906-ban — 47 éves korában — P. Curie a Szajna partján egy társzékér elgázolta; Curie asszony azóta alig mutatott fel valami nevezetesebb sikert a radioaktivitás terén, csak legutóbb számolt be a fémradium előállításáról, a mit *Debiere* közreműködésével végzett. Az érv élet minden esetre gyön-giti az a megjegyzés, hogy a férj tragikus halála a szerető hitves lelkét annyira megrendítette, hogy nem érzett magában egy ideig elég erőt a tudományos munkához.

Minden esetre többet jelent gyengéd kegyeletnél az, hogy Curie asszony *Traite de radioactivité* című hatalmas munkájának címlapját Pierre Curie arcképe díszíti.

— 71.

A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR JUBILEUMA.

Baross Gábor egyik legkiválóbb alkotása, a m. kir. postatakarékpénztár nemsokára ünnepet ül. Február hó 1-én lesz éppen 25 éve annak, hogy az intézet működését megkezdte. Alig van állami intézmény Magyarországon,

A PÉNZTÁRI CSARNOK.

tották meg a kitűzött célt. Takaréközletág révén egyesíti a magyar társadalom, a magyar néposztályok összes szerényebb viszonyok közt élő elemeit. Betevőinek nagy kontingensét úgyszólván ezek adják. A mindkét nembeli iparos és tanuló ifjúság, házi és mezőgazdasági cselédek, tisztviselők és katonák a 780 ezer betevőnek több mint felét teszik.

A 108 millió korona betétállományával harmadik helyen, a 780 ezer betevőjével pedig első helyen áll az országban. Ha figyelembe vesszük, hogy a postatakarékpénztár hatalmas betétállományát a lefolyt 25 év alatt úgyszólván fillérekből (70% 20 koronán alul van) gyűjtötte egybe, előttünk áll az a hatalmas munka, a melyet az intézet, mint valóságos néptakarékpénztár végzett.

A vezetőségnek mind a mellett mindig volt arra is gondja, hogy az intézet a szükséges reformokkal kibővítve, minél előnyösebben felelhessen meg hivatásának. Így keletkeztek egymásután a befizetői rendszer, az elzárt egyének keresményének megnyerése, a bosznia-hercegovinai, az amerikai és a hadihajók postatakarékpénztári forgalma. Kiegészítik a sort a legújabb üzletágak, a zárt betét- és járadékkönyvecskék intézménye és a részjáradék reform. Ez utóbbiak közül az első a kényszer nélküli önbiztosítást, a második az állampapírok népszerűsítését lesz hivatva megvalósítani.

A TAKARÉKÜZLETI OSZTÁLY EGYIK TERME.

A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR HOLD-UTCZAI PALOTÁJÁBÓL. — Balogh Rudolf félfotó.

Az intézet életképességének igazolása után csakhamar hozzátartott a vezetőség a másik nagyarányú üzletágnak, a csekk és clearing-forgalomnak a bevezetéséhez. Az 1889. XXXIV. t. cz. alapján 1890 január hó 1-én indult meg a forgalom s szükségességét semmi sem igazolja fényesebben, minthogy ez üzletágnak 20,000 számlatulajdonosa a forgalom megindulásának 20-ik évében, 1910-ben, 90 millió korona betétállomány mellett, nyolcz milliárd korona összeforgalmat teremtett mely óriási összeg, több mint 15 millió tételből alakult.

A csekkforgalom népszerűsítése mellett szól, hogy csakhamar látjuk abban egymásután, résztvenni a különböző miniszteriumokat, ezek alárendelt hatóságait: adóhivatalokat, főszo-bábirákat, iparfelügyeletet, államvasutakat, gyermekmenhelyeket, munkásbiztosítást, hadbiztos-ságokat, stb. A nemzetközi forgalom révén kaput nyitott Nyugat-Európa valamennyi nagyobb államában, sőt nemsokára Keleten a Balkánon s tengeren túl Amerikában is tere lesz a magyar csekk számlatulajdonosnak.

Ma már a csekk a postatakarékpénztár útján oly népszerűvé lett hazánkban, hogy annak e nagy forgalma adott tápot jó részben a csekk jog kodifikációjának az 1908. XLVIII. t.-cz. nek is.

A postatakarékpénztárnak szorosan vett takarékpénztár jellege, már a csekkforgalom behozatalával bankszerű irányzatot vett fel, de még inkább valóságos állami bankká fejlődött az utóbbi évek alatt, a közhitelben való szereplési által. Már az 1902. évi állami konverzióban, majd az 1908. évi L. t.-cz. alapján kibocsátott 4 1/2 %-os állami pénztárjegyek nyilvános aláírásánál fejtett ki nagy tevékenységet, de még inkább érvényesült az 1910. évi 112.550,000 korona névértékű 4%-os m. koronajáradék emissziójánál s az 500 millió állampótlásánál, mely utóbbi két művelet már valóságos tűzpróbája volt az intézet tökére-jének és fizetőképességének.

AZ ÉPÜLET AZ UTCZA FELŐL.

A postatakarékpénztár alaptöke nélkül kezd-vén meg működését, természetesen az öt első évben még deficittel dolgozott, 1890-ben felesleget produkálván, már megkezdhetette a tartalékalap képzését, a melyet 1903-ban hat millió korona értékben be is fejezett. Ettől kezdve az intézet a mellett, hogy közel 800 embert foglalkoztat, az államnak is két millió korona tisztajövedelmet hajt. A Szabadság-ter

közelében, a Hold-utczában emelkedik a postatakarékpénztárnak három utcára néző s magyar stílusban bemutatott épülete, a melynek egyes termeiben százakra menő személyzet végzi fontos munkáját, pénztári kupolacsarnokában pedig a nap folyamán ugyancsak százakra menő közönség vár sorára, páncél szobája pedig 200 millió korona értékállományával még látványosságnak is beválhat.

A CSEKKÜZLETI OSZTÁLY EGYIK TERME.

A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR HOLD-UTCZAI PALOTÁJÁBÓL. — Balogh Rudolf félfotó.

SZOMORY DEZSŐ «A RAJONGÓ BOLZAY-LEÁNY»
CÍMŰ DARABJA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN.

Jelky Gyula fővételai.

1. Margit: (D. Ligeti Juliska) Kamilla... nekem van pénzem, az egész havi fizetésem... (II. felvonás). — 2. Günzburg kanonok: (Horváth I.) L'Amour, l'amour, l'amour! (III. felvonás). — 3. Horthán György: (Odry) Az egész lelked oly szárnyaló s nemes... (I. felvonás). — 4. Kamilla: (P. Márkus E.) Vigyél el innen, vigyél el innen... (I. felvonás). — 5. P. Márkus Emilia a szerzővel, mögöttük Odry.

A postatakarékpénztár 25 év befejeztével oly eredményt mutatott tehát fel, a mely a legszebb kilátást nyújtja a jövőre és továbbra is a legnagyobb rokonszenvre számíthat a magyar nép milliói részéről.

Dr. Dencz Ákos.

AZ IRIGI KIS MAGYAROK PÁSZTORJÁTÉKA.

Hortvát-Szlavonországba, a Fruska-Gora alján van egy Irgi nevű község, melyben körülbelül 6500 horvát-szerb között 6-700 magyar lélek él szomorúan mostoha sorsot. Igazán nem tudom, a fájdalomnak keserű húrjait pendítem-e meg, avagy az örömek édes hangján szóljak-e, mikor e kis magyar csapatra gondolok.

A ki csak távcsövel nézi végig a horvát-szerbekkel övezett szlavóniai magyar népünknek élettörténetét, avagy a ki csak a sürgönydróton szállított gyér hírekből ismeri az Irgen lakó véreinknek szomorú, nehéz helyzetét: az nem tud igazán együttérzeni velük, az nem tud velük szenvedni, értük és jogos követeléseikért küzdeni, úgy mint küzd az előttem nagyra-

csült *Julian-Egyesület* s ennek minden egyes tiszteletre méltó tagja.

A ki igazán éhes, az a morzsák után is kapkod. A mikor a karácsonyi szent ünnepek alkalmával közvetlen közelből hallhattam szegény magyar árváinknak keserű panaszait; fájó lélekkel tapasztalhattam, mint kapkodnak a legkisebb morzsa után is, mely magyar szívüknek nyújt táplálékot.

Karácsony előestéjén és a rákövetkező két ünnepi pásztorjátékot mutattak be irigi kis magyarjaink magyar nyelvű szülei és rokonaik gyülekezetének. Az ottani Julian-Egyesület-i lelkes igazgató-tanító s kartárs vezetése mellett folyt le a kedves kis magyar előadás. Mikor a pásztorjáték főszereplője, a kis *Juliska*, a függöny szétnyitására csengő magyar nyelven megkezdte a darabot, igazán örömkönnycsordult ki szememből. Örült a szívem, mikor láttam az ámulva néző, szegény magyar népet, mely szorongatott helyzetében is meg tudta őrizni a hazája iránt szíve mélyén lappangó igaz hazaszeretetet. Örült a szívem, mert láttam, hogy e lappangó tűz még mennyire fogékony s észleltem, hogy mi, kik folyton nyu-

godt, magyar környezetben élünk, nem dicsekedhetünk talán forrób ragaszkodással, mint e mostoha magyarjaink édes hazánk iránt.

A szlavóniai magyar gyermekek ezen szépen sikerült pásztorjátékából mutatunk be egy jelenetet Juliska, az édes, magyarruhás kis főszerplő, jobb oldalt áll mosolygó arccal, mintha most ébredt volna fel a kis Jézuska eljövetele nék örömeikére. Középen a kis Jézust látjuk összetett kezekkel az élet fája előtt. Előtte balról Éva, jobbról Ádám látható. Legelől három pásztor ül, köröskörül pedig a szereplő gyermekek és az angyalok állanak.

Ime egy kép irigi kis magyarjaink szépen sikerült pásztorjátékából! Igazán kalapot kell emelnünk a Julian-Egyesület, és iskoláinak válogatott lelkes magyar tanítói előtt, kik szinte szívüket igyekeznek beleönteni az ottani horvát-szerb és német anyanyelvű gyermekek között felesöpörödött kis magyar események lelkébe. Nemes és szép feladat a hazaszeretnek tűzpiros rózsáját nevelni, fejleszteni, ápolni. Vajha e tűzpiros rózsák örökké virágoznának!

Gréss Leó.

1. Egy sikerült rúgás. — 2. Öt perc szünet közben. — 3. Harez a kapu előtt. — 4. Egy kis incidens. — 5. A magyar csapatból.

A MAGYAR VÁLOGATOTT FOOTBALL-CSAPAT MÉRKŐZÉSE AZ OLASZOKKAL MILÁNÓBAN.

Az «Illustrazione Italiana» rajza.

Antoine öcsém nem közlékeny. Munkatársa egy filozófikus, szociológikus folyóiratnak stb. En tülságosan nyársopolgárius vagyok arra, hogy megértssem az irodalmát.

Az előszóba esengője két ízben megszólalt és nagybátyám megjelent, követve Gérardéktól. A társalgás csupa undvarias szólásokból kiemeléseiből állott, mindaddig, míg Clairmont Maurice-t bejelentették.

Marboy asszony bemutatja őt a nagybátyámnak, Maurice azután mellém ült. A szemei elragadtatást fejeztek ki, ez nagyon jól esett nekem és első szavaiból, megértettem, hogy boldog, a miért vizionálhat.

Az óra fél nyolczat ütött, mikor Genesvriert belépett. Hallottam, hogy mentegeti magát lélecséért, de minden figyelmemet Clairmont beszédre vette igénybe és alig vettem egy pillantást az érkezőre. Nagybátyám, mindjárt rá, karját nyújtotta Gérardnének és átmentünk az ebédlőbe.

(Folytatása következik.)

AZ URALKODÓ CSALÁD VAGYONA.

© A képviselőházban szóba került az uralkodóház vagyona. Nem szólnak a kérdés politikai részéhez. De érdekesnek látszik elmondani, hogy ez a vagyon mikor és hogyan keletkezett. Mert tudvalevő, hogy a Habsburgok egyáltalában nem voltak vagyonszerzők, s évszázadok alatt úgyszólván semmit sem gyűjtöttek, másrészt pedig tény, hogy uralkodóházunk akkora vagyon fölött rendelkezik, mely kétségtelenül legnagyobb Európában, s melynél legföljebb az amerikai Rockefeller vagyona lehet nagyobb. — Ha ugyan az is nagyobb.

Habsburgi Rudolf, az alapító ős, nemcsak a maga személyében volt szegény vidéki gróf, de családjának mint császár sem szerzett egyebet az osztrák hercegség hűbéréből, melynek tulajdonosai, a Babenbergerek kihaltak volt. De ez a hercegség sohasse hozott annyit, a mennyit a takarékoskodni se tudó, s épen séggel nem kapzi természetű utódok el ne tudtak volna költeni. Sőt a legtöbbjük nyomasztó anyagi viszonyok között élt. Miksa császár, a ki csak egy maga volt már élő férfi ágon, mielőtt elnyerte a német birodalmi koronát, szűkösen, majdnem nélkülözve élte napjait. Unokája, V. Károly császár, ámbár az akkor dúsgazdag Spanyolország koronáját is viselte, annyira nem tudott a pénzzel bánni, hogy filig volt eladósodva az augsburgi tőzséréknél. Rudolf — a ki magyar király is volt — a konyhára valót se tudta mindig előkeríteni. A steyeri hercegek pedig annyival tartoztak gróf Eggenbergnek, hogy adósságukat nem bírták visszafizetni, s úgy szabadultak a pénzt követelő hitelezőtől, hogy elfogták és lecsukták. Még az utolsó Habsburg, III. Károly királyunk is rendezetlen pénzügyekkel bajlódott élete végéig. Elhitették vele, hogy a miniszterek számadásait átvizsgálni nem feltétlenül szükséges egy előkelő uralkodóhoz, — s a minisztervezetők nagy vagyontokat lopkodtak össze.

Mikor Mária Terézia férjhez ment, megváltoztak a viszonyok. Az ő férje, Lotharingiai Ferenc ugyancsak értett a pénzszerzéshez, s dűsan gyűmölcsöztette ebbeli tehetségét. Nagy uradalmakat szerzett Magyarországon, a mi könnyen ment, virágjában lévén a neo-acquistica commissió. Ő szerzte meg a bélyei és a magyar-óvári uradalmakat, melyeket leánya, a tescheni hercegné neje kapott hozományul. A ráczkevei uradalmat is ő vásárolta, mely 75 ezer holdas területével felhúzódik egész Budapest határáig. A mellett sok gyárat emelt, a melyek az állami megrendeléseket szállították. Egy részvénytársaságot alapított, mely monopolizálta az egész magyar marhakereskedést, mely akkor igen jövedelmes s nagy kiterjedésű volt. A hadseregnek ő volt a főszállítója, pedig az mindig jövedelmező foglalkozás, hát még akkor minő lehetett, mikor a királytól férje lizte! Sőt azt is beszélték az egykorok, hogy ő Felsége még az ellenségnek, Frigyes porosz királynak is hadiszállítója volt titokban, a mit Mária Terézia is megsokalt.

Az ő halálával óriási vagyon maradt az uralkodóháza. Ennek a vagyonnak azonban csak egy része maradt meg. A mi belőle az első szülött fiára, József császárra jutott, azt ez az igazságos fejedelem állami ezélokra költötte el, mert úgy találta, hogy az uralkodónak nem szabad az ország rovására vagyon gyűjtene. A pénz legnagyobb részét kaszárnyák építésére fordította.

De az általa közzéadott összegeket buszában visszazserezte unokaöccse, I. Ferenc királyunk. Mialatt az ország a Napoleon ellen folytatott háborúkban csaknem teljesen kimerült, ő Felsége folyton gazdagodott. Ki kellett mondani a részleges állami csődöt is, a mennyiben a papiréni értékét — a fekete bankót — leszállították, s óriási vagyonok lettek semmivé, s ezt az alkalmat az uralkodó és

hűséges minisztere, Metternich, arra használták fel, hogy vad játékok izzenek a börzén a la baisse. Könnyű volt a szerepök, hisz úgy irányították a politikát, a hogy börze manővereiknek kedvezett. S még ezzel sem elégedtek meg. Metternich még a külföldi követeket és diplomáciai megbízottakat jelentését is felhasználta. Mikor érkezésben volt Bécsbe egy-egy külföldről jövő futár, elébe küldött egy megbízottat, megtudakolta a jelentéseket, s mire a hivatalos jelentés megérkezett, ő már megtette intézkedéseit a börzén.

A vagyon, melyet I. Ferenc 1835-ben bekövetkezett halálakor maga után hagyott, 400 millió forintba, vagyis 800 millió koronára becsülték. Ez akkor szédítő összeg volt. Azóta aligha lett kevesebb. A bécsiek azt remélték, hogy az uralkodó népére fogja hagyni vagyonát. De ő, a szeretetét hagyományozta népeire.

A HÉTRŐL!

Az általános nagy *gustálás* egyre élénkebb lesz, a tempó gyorsabbá válik, mert mind sűrűbben és szaporábban jönnek a jelentések az egyes városokban immár befejezett népszámlálás eredményeiről. Közeledik az idő, a mikor majd már összeadhatják a mennyiségeket és előttünk áll az egész nemzet hivatalos, hiteles statisztikája.

Ma még csak az ország nagy *familiáiról*: a városokról kapjuk az adatokat. Ezekből az adatokból megnyugodva láthatjuk, hogy az igen nagy városok fatuma a mi városainkat még nem környékezi. A város-óriásokról ugyanis már megállapított valóság, hogy a lakosság számában való fejlődésük egy bizonyos ponton túl erősen meghalul. A szaporodás arányosága egyre kisebb lesz. A növekedésnek ez a megcsökkenése Európa legnagyobb városaiiban átlag a másfélmilliósi lélekszám elérésénél kezdődött. Ezen a ponton halkult meg a szaporodás Párisban, sőt Berlinben is. A hat milliónál nagyobb lakosságú London utolsó tíz esztendei gyarapodása alig hat százalék. Bécs fejlődését itt tekintetbe venni nem lehet, mert a mióta ott a környékbeli községek és városok becsatolásával Nagy Bécsét megcsinálták, ez a bekebelező politika folyton tart. Csak legutóbb is Floridsdorf bekebelezésével közel nyolcvanezer ember lett *bécsi lakossá*, a mi azonban természetes szaporodásnak nem számíthat.

Magyarországról elmondhatni, hogy a középnyag városok hazája, mint a hogy például Németország az igen nagy városoké. Negyven- és százezer lélek között váltakozó lakosságú városok alig van annyi egy európai államban is, mint Magyarországon. A nagy *familiák* törzskönyve, a sokat emlegetett *gothai almanach* a társadalmi közösségek nagyjait: a városokat is nyilván tartja és ebből a statisztikából bizonyára nem minden meglepődés nélkül értesülünk, hogy Magyarországon jelentékenyen több harminczötezernél nagyobb népességű város van, mint például a terjedelemben kisebb, de népesebb és több külön történelmi életű alakulásból képződött, tehát a városalkotás több feltételével rendelkezett Ausztriában.

Nagy a tévedése tehát azoknak, a kik Magyarországot *falusi országnak*, vagy mondjuk így: *faluk országának* vélik. Arra a nagyon sokat hangoztatott állításra pedig, hogy nyugaton a faluk is úgy festenek, mintha városok, minálunk pedig a városok is úgy festenek, mintha faluk lennének, meg kell jegyeznünk, hogy az emberi településeknek *kötelező típusai* nincsenek. Hogyan építsenek az emberek: szélesen-e vagy magasban, zsúfoltan-e vagy terpedten, ezt mindig éghajlati meg talaj viszonyok és faji temperamentum határozzák meg. A magasabb építkezés nem jelent okvetlenül magasabb kultúrát — még a berendezkedésben sem. Az olasz falu csupa emeletes házból áll. De ezek az egymás mellett szorongó, csupa sötét, apró lyuknak összerótt házak kényelmi és egészségügyi szempontból messze mögötte állnak az udvarosan, kétesen épít keves, de tágas szobájú jobbfejta magyar alföldi parasztháznak.

Ha tehát a síksági nagy magyar városokban sincsenek három vagy négyemeletes bérházak, ez magában még nem jelent ugyanennyi emelettel alacsonyabb kulturális állapotot a zsűfolttabban és magasabban épült hasonló vagy kevesebb lélekszámú külföldi városokénál. Ezekben a földszintes

városokban elfér, és ma már a legtöbben meg is található, minden olyan kulturális intézmény, a mely egy modern város szervezetébe belétartozik. Igen nagy igazságtalanság lenne észre nem venni a magyar városoknak, épen intézmények meghonosítása dolgában, az utóbbi pár évtizedben történt hatalmas fejlődését és gazdagodását. Roppant érdekes és erkölcsileg bizonyára igen gyümölcsöző vállalkozás is lenne összeállítani, hogy például a millenáris esztendő óta lefolyt másfél évtized alatt hány iskola, hány kórház, hány különböző hivatású közéleti és képzőintézet, hány színház épült Magyarországon földjén? Meg vagyunk győződve róla, hogy olyan statisztikát kapnánk, a mely imponálna az egész művelt világnak. És ha azt vágnák a szemünkbe, hogy itt azért lehetett annyi temérdekét alkotni, mert idáig nagyon kevés volt, erre jogos büszkeséggel adhatnók meg a választ, hogy sokkal nehezebb, tehát dicsőségesebb munka évszázadok mulasztásait kipótolni, mint évszázadok munkájának örökségében elterpeszkedni. Örökséget kapni kisebb földat, mint a jövőendő számára örökséget gyűjteni.

Az utóbbi évtizedek legnagyobb mértékűzése: a japán-orosz háború a rejtelmés és dicsőségesebb Nipponot szinte kimeríthetetlenül gazdag anyagává tette a világ képzeletének. Egy ragyogó nagy japán hőseposz vagy ballada támadt. Nippon szigete átalakult egy csodás költeménnyé, a mely a hősiesség, a báj és a sajátos erkölcsök virágaival elborítva fekszik a végtelen csillogó víz közepén. Ez a japán-ballada most egy új strófalával gazdagodott. A huszonnégy mosolygó japánról szóló stanzával. A mosoly magában már olyan obligát díszlete Japánnak, mint akár a krizantemum. A japánit, akár a tea-házak leánya, akár Togó katonája, el se tudjuk másként képzelni, mint gyermemeteg mosoly sugarával mandulavágásu barna szemében. Japán a mi képzeletünkben a mosoly hazája. Ott mosolyog a tenger, a napsugár, a kis gyékényházak és mosolyognak és előttük a tenyérnyi tavak.

De ennek a huszonnégy japánának a mosolygása mégis más. Különös és hátborzongató. Ez a mosoly nem ragadós. Ettől a mosolytól a mi szemünk jegecs lesz és a homlokunk elborul. És egész Japán nem tudjuk többé oly mosolygósnak látni, mint azelőtt.

Arról a huszonnégy japániról van szó, a kik más világokban is járván, föl akarták forgatni Nippon ősi rendjét, a kik ráeszméltek, hogy van egy jogosabb jog, egy igazabb igazság is, mint a mely most Japán népén uralkodik és törvényeit szabja. A kik többet kívántak, méltányosabb részt a hatalomból annak, a ki a hatalom erejét munkájával, pénzzel és vérrel adja. A japán összeküzdőkről, a Mikadó mindenhatóságának vakmerő tagadóiról beszélünk, a kiket, tudjuk, lelepleztek, elfogtak, bíróság elé állították és halálra ítélték.

Huszonnégy emberre mondották ki egyszerre Tokióban a Mikadó bírái a halált. Nem mind férfi: volt köztük asszony is. És mikor a halálos ítélet elhangzott, mind a huszonnégy elítélt — mosolygott. Mosolyogtak a férfiak és az asszony is mosolygott.

Az élet Japánban is élet és Nipponban is csak egyszer élnek az emberek. A férfiak ott is apák, az asszonyok ott is anyák. Testvérek, szülők, gyermekek ott is szeretik egymást és örökre valóni egymástól ott is fáj a szíveknek. Már pedig a halál ott is örökre eltépi egymástól azokat, a kik szerették egymást.

És a kik ez egymástól és maguktól az élettől való örök elválásra ítéltettek, mégis mosolyogtak. Mikor rájuk suhant a halál, a mi a fájdalom nedves fényessége áradt a szemükbe, hanem az öröm száraz csillogása. Ha gyáva könnyvel sirtadják elragadtott életüket: bizonyára nem lett volna szép. De szép-e, hogy mosolyogtak, mikor a hóhér kezének árnyéka esett homlokukra?

Ki tud hinni e mosolyban? Ki tudja benne látni azt, a mit a mosoly lelkéül tisztelünk: a derűt, a vidámságot, az örömet? Örülhet-e az, a ki meghal egy elbukott eszmény sírján, egy összetört akaratért, egy meg nem valósított célért?

Mi oka lehetett a mosolygó huszonnégynek arra, hogy mosolyogjon, mikor sorsa csak sirtatni valót adott neki életének, törekvésének és ideáljainak véres összeomlásában?

Ez a mosoly a huszonnégy moriturus ajkán — hazugság volt, egy szép, de gyötrelmes hazugság, a mint nem lehet igaz a mosoly sem, a melyet képzeletünk ott lát örökké ragyogni Nippon virágos földje fölött. Mert nem lehet ott csupa mosoly az élet, a hol mosolyogva halnak meg az emberek csak azért, hogy — ezental másként legyen...

Megzafolták azt a hírt, hogy a szerencsétlen, öngyilkossá lett újdívidéki entesmentert a politikai meggyőződésének hirtelen megváltozása miatt rázúdult népharag kergette volna a hálálba. Azt mondja a czáfolat: ennél szokottabb oka volt az öngyilkosságának. Nem erkölcsi, hanem anyagi bukás. Nemes mért beszélni róla. A szegény, sirba ugrott embernek már mindegy, akár miért kellett magát halálra ítélni.

De azok, a kik a czáfolatban említett okot természetesebbnek, vagyis az első hír által elmondott motivumot tülságosan romantikusnak találják, aligha lehetnek a magyar vidék lélektanában nagyon tájékozottak. Megmondotta azt már a poroszai ember, hogy:

— A becsület is a féle, hogy hol lakik. Más a természete falun, más a városban.

Igy igaz. Más a becsület a nagyvárosban, más a faluban. Bismarck híres mondása a politikai következetességről, hogy csak az ökor következetes, mert az mindig szénát eszik — falusi igazsággá lenni Magyarországon igen nagy részben nem tudott. Hihetőleg nem is tud soha. Ezeken a helyeken az egyszer vallott, sőt akárhánszor az apától a fura öröklött *elv* hűséges megőrzése a női becsület megőrzésével egyenranguan kötelező.

A politikai elvéhez hűtelenné lett férfi sorsa a falujában ugyanaz, mint a becsülete vesztett asszonyé. Elvész minden erkölcsi hitele, tisztessége. Ha csak elkerülik és kiközösítik, ez még az enyhébb eset. De sokszor emnyivel be nem érik. Hajsza és üldözés szakad rá. Gúnyolják, marják, vadítják. A faluban nem lehet többé maradása. El kell vándorolnia idegen határba.

Egy alföldi magyar falu papjától hallottam egy igen érdekes példát. A faluban akadt egy ember, a ki *«átnyergelt»*. Borzasztó volt a bűnhődése. Az üldözött ember végre is a paphoz fordult segítségért: engedjelje meg társai lelkét. A pap kötelességének érezte, hogy teljesítse a kérést. Magához hivatva a község néhány vezető polgárát és a szívükre beszélt:

— Nézzék kigyulmetek, van itt a faluban más is, a ki megtántorodott, törvény ellen is vétett, börtönben is ült, mégis elfelejtjük neki, a megtértet bocsánattal fogadjuk. Igazság az, hogy csak ez az egy szenvedjen szüntelen?

A mire előlépett egy öreg gazda és csöndes, de kemény szóval így felelt:

— A ki rátaposott a törvényre, az a bűnét ki-szenvedti a törvényben. De az ilyenhez nem nyúl a törvény. Azután meg, a ki lopott is egyszer, az még nem lop mindig. De a ki árulásba esett, az mindig benne marad az árulásban és ha vissza is fordul, avval megint csak a bűnét szaporítja.

Nem minden faluban ez az igazság. Ma már talán nem is minden harmadik faluban. A Bismarck tételének nagy a hódító ereje ott is, a hol semmit se tudnak Bismarckról. De azért akad még olyan falu is, a hol a következetességet nem engedik az emberek az ökor privilégiumának. A minthogy igaz is, hogy ez a virtus másban is megnyilatkozhatik, mint a szénaevésben.

Sigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ki a ghetből. Kóbor Tamás *Hamupipóke* ő Nagysága című regényével, melyről néhány hét-tel ezelőtt írtunk, csaknem egyidejűleg jelent meg *Ki a ghetből* című szintén két kötetes regénye. A kettő tulajdonképpen összetartozik, ugyanannak a családnak s ugyanannak az életkörnek a történetét mondja el; az előbbi regény tulajdonképen

Rabság (dombormű).

Krisztus alakja egy szoboroportról.

folytatása az utóbbinak. A *Ki a ghetből* hőse a szerencsés-utcai öreg zsidó bádógos, nyakas, kemény, büszke makacs öreg ember, egészen a ghetto légköréből való a szigorú vallásossága, kicsinyessége, gögje, egész erkölcsi világa. Ő körül forog az egész család élete, a ghetből és a mai városi élet határszélein, a hol az utóbbinak a régi fogalmakat megbomlasztó hatása már megérzik s a régi világ emberét elsodrálással fenyegeti. Gyermekei már ki fognak kerülni a ghetből levegőjéből s a két nemzedékben két különböző világ ütközik össze, a mely csak sürölődni tud, egymást megérteni soha. Ez a sürölés nem is marad el, mikor az öreg zsidónak hazakerül a fia, a ki műveltségével előkelő állásba vergődött, jómódú lett és előkelő házasságot kötött. Az összeütközés kettejük között adja meg a regény komor kihangzását. Kó-

Bűnhődés (dombormű).

FINTA SÁNDOR, A SZAMOSUJVÁRI BÖRTÖNREN ÉLŐ RAB SZOBRAZÁS-MUNKÁIBÓL.

tulajdonostól. A dalmata felgazdagodott csempész, a ki szerelmet és viruló egészséget lop fiatal feleségétől, a kik egymás után pusztulnak el a férj-től kapott tüdőbajban. A megcsalt férj, a ki el-megy panasza annak a gavalálnak a feleségéhez, a ki az óvást elszöktette s hamarosan összeszerel-meskedik a férjehagyott asszonnyal. Ilyenek s hasonlók a Pékár tárgyai, mindben van a mellett valami romantikus elem, a mely keresi az élére állított helyzeteket, azokat a pontokat, melyeken csak az író biztos előadása óvja meg a történet valószínűségét. A kötet Pékár írói tulajdonságainak teljességét mutatja, azokat a tulajdonságokat, melyek által kedvelt írójává vált a közönségnek s a melyek csorbítatlan erővel dolgoznak benne ma is.

Mokány Berczi. Most már ritkán szólal meg, de valaha hétről-hétre jökevény mulattatója volt a magyar közönségnek Agai Adolf legnépszerűbb élelapi alakja, Domszogi és Bugaczi Mokány Berczi. Úgyesen, elevenen, mulatságosan karikiro-zott egy olyan típust, a mely csakugyan megvolt a magyar életben; elvetté tán akad belőle példány még ma is. A parlagi gavalér az elmarad-hatatlan agarakkal, széles, szoros beszédmódjával, tudatlan elmaradtsága mellett is egészséges eszé-vel, — annak idején mindenki megismerte, neve-ték az aktuális dolgokhoz való parlagi hozzászó-lásain. Agai Adolf élenk megfigyelésének és jó-kedvénynek legsikerültebb alkotásai közé tartozik ez az alak. Most összegyűjtötte «viselt dolgait» s két kötetben kiadta, bizonyára sok olvasó öröme-re és multságára, Jankó János és Garay Akos rajzaival.

A Franklin Kézi Lexikonának első kötete márczius hó folyamán meg fog jelenni. Ezzel egy ná-lunk eddig egészen új lexikon-típus valósul meg, a mely kellő terjedelemben és mégis röviden és világosan megad minden felvilágosítást, a mire a művelt embernek szüksége lehet. A Franklin Kézi Lexikonán kiváló tudósok és írók egész sora dolgo-zik; közlései pontosak, megbízhatók, anyaga a legnagyobb gondnal van a gyakorlati élet szük-ségeit szerint megválogatva. Kiállítása a magyar nyomdai és könyvkötő iparnak díszére fog válni.

Utazások könyvtára. Halász Gyula ismert földrajzi író új vállalatot indított e cím alatt, a mely népszerű útleírásokat akar kiadni. Az első kötetben, a melyhez Vámbéry Armin írt ajánló előszót — dr. Mészáros Gyula *A Boszporusz partján* címmel Konstantinápolyról mond el érdekes dolgokat.

Magyar kabaret. Hervay Frigyes összegyűjtötte egy anthológiába a budapesti kabaret legkedvel-

tebb énekszövegeit. Mulatságos kis anthologia, van benne mindenféle vers, régi magyar virágénekek-kül kivéve az új lírikusok könnyed, játszi coupletá-ig.

A Jó Pajtás, Sebők Zsigmond és **Benedek Elek** képes gyermeklapja legújabb, január 22-iki számá-ban közli *Vértessy Gyula* és *Elek* nagyapó verseit, *Benedek Elek* és *Szabóné Nogáll Janka* meséit, *Dörmögő Dörmötör* utazását a Vaskapuzhoz, *Schlosser Imre* cikkét a magyar labdarugók külföldi sikereiről, *Nógrádi Pop Gyula* elbeszélését, tréfás képek az óriási kereselyéről meg a babszemvárosi versenyről, a *Kis Krónika* rovat apróságai, *Rákosi Viktor* regénye, a rejtvények, szerkesztői üzenetek teszik teljessé a szám tartalmát. A *Jó Pajtás-t* a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed-évre 2.50 fillér, egyes szám ára 20 fillér. Mutat-ványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-u. 4.)

Új könyvek.
Ki a ghetből. Regény két kötetben, írta *Kóbor Tamás*. Budapest, Franklin-Társulat; ára a két kö-tetnek 8 korona.
Rákosi Viktor munkái. 1. *Rejtett zugok.* 2. *Kis emberek világa.* 3. *A buzászi királyság.* *Küären-dált urak.* 4. *Őszi termés.* Budapest, Révai test-vérek. Egy-egy kötet ára füzve 4 korona 50 fillér.

A kölcsöntört kastély. Elbeszélések, írta *Pékár Gyula*. Budapest, Singer és Wolfner; ára 4 korona.
Ha'szötyök! Domszogi és Bugaczi Mokány Berczi viselt dolgai. Följegyezte *Csicseri Bors*. Bu-dapest, Toldi Lajos bizománya.

Utazások könyvtára. Szerkeszti *Halász Gyula*. I. Dr. *Mészáros Gyula: A Boszporusz partján.* *Vámbéry Armin* előszavával. A vállalat kiadó-hivatala: Budapest, I. Várkör-utca 14.

Magyar kabaret. Összeállította *Hervay Frigyes*. Budapest. Kapható a kötet összeállításánál (Buda-pest, Teréz-körút 19).

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 58-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg ki-vitt képeket.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona.
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.
Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

LÁNCZY GYULA, a kiváló történettudós, a buda-pesti tudomány egyetemen a világtörténet tanára, meghalt Budapestben 61 éves korában. Az érdemes férfiú csak rövid ideig betegeskedett. Vérmérgezés támadta meg súlyos komplikációkkal a agyszél-hűdés oltotta ki életét. Az elhunyt tudóst öccsén: Lánczy Leo főrendiházi tagon kívül gyermekei: Szalay Istvánné Lánczy Edit, kislaludi Liphthy Béláné Lánczy Marianne, Manasteriuti Ferencné Lánczy Katalin, továbbá ifj. Lánczy Gyula és ifj. Lánczy Leo, valamint nagyszámú és előkelő ro-konság gyászolja. A temetés január 19-én délután ment végbe nagy részvét mellett a központi egyetem aulájában.

Elhunytak a közlebbi napokban: LAURISZ JÁ- nos, volt negyennyolcos honvéderemester, kérde-mesült esperes, munkács-egyházmegegyi nyugdíjas görög katolikus lelkész, 79 éves korában Munkács-on. — MÜNSZTER EDE, volt negyennyolcos hon-véd, nyug. vámhivatali ellenőr, Kolozsváron. — URADNICEK MIHÁLY, volt negyennyolcos honvéd, 89 éves korában, Alsókubinban. — NÉMETH ISTVÁN, volt negyennyolcos honvéd, 88 éves korában, Máramaroszigeten. — DEUTSCH IONÁZ, a Deutsch-Testvérek-cég megalapítója, 48-as nemzetőr, 81 éves korában Székesfehérváron. — BÁRÓ AMBRÓZS BÉLA, királyi kamarás, volt országgyűlési képviselő, 72 éves korában Temesváron. — SUDA JÁNOS ügy-véd, megyebizottsági tag, az erszébetfalvai kakarék-pénztár ügyésze és igazgatója, 69 éves korában Erszébetfalván. — IDŐS ALBRICH KÁROLY, a nagy-szebeni szász evangélikus gimnázium és reáliskola igazgatója, Nagyszebenben. — GYÓMÓRI GYÓMÓRY FÉLIX, honvédhuzsár-örnagy, 45 éves korában Buda-pestben. — HORVÁZ ÁRPÁD, nyug. törvényszéki bíró,

ügyvéd, 69 éves korában Budapestben. — Nemes-vitai VIOZS BÉLA, nyug. aljárásbíró, 63 éves korá-ban Budapestben. — ZAPFNY György, nyug. máv. főellenőr, 63 éves korában, Budapestben. — Menyősi NAGY TÖRÖK KÁROLY, pénzügyminiszteri díjnok, 73 éves korában Budapestben. — ERDÉLYI MIHÁLY, az «Erszébetfalvai Közlöny» felelős szerkesztője és kiadótulajdonosa, 60 éves korában Erszébetfal-ván. — KOHN IONÁZ, a csabrendeki takarékpénz-tár helyettes igazgatója, Csabrendeken. — PÉCS FERENCZ kereskedő, 56 éves korában Nyitraán. — SELIGMANN SÁNDOR, az Ullmann és Seligmann szállí-tó cég megalapítója 80 éves korában. — VALJAS ADOLF, a Magyar Kivitel- és Csomagszállító Rész-vénytársaság igazgatóestí tagja, Budapestben. — VAGÓCS MIHÁLY, szűcsmeister, 54 éves korában, Buda-pestben.

Özv. kellemesi MELCZER GYULÁNÉ szül. vajai Vay Róza báróné, 70 éves korában Miskolcra — ÖZV. PREISACH LIPÓRNÉ dr. né. szül. Baronyi Teré-zia, 76 éves korában Székesfehérváron. — ÖZV. HÁRY JÓZSEFNÉ szül. Vida Erszébet földbirtokosné, 60 éves korában, Nemesapáti községben. — ÖZV. BONY-hai HEGEDŰS GYULÁNÉ, szül. Winkler Mariska, néhai Hegedűs Gyula főmérnök özvegye, 52 éves korá-ban, Debreczenben. — PACHER GYULÁNÉ, szül. Tóth Terézia, 31 éves korában Budapestben — MAJTERSZKY MIHÁLYNÉ, szül. Tomanóczy Vilma, Debreczenben. — STEIN ALBERTNÉ, Brückner Borbála, 69 éves korá-ban Budapestben. — FENDLER KÁROLYNÉ, szül. Sla-dek Berta, 47 éves korában Mádson.

EGYVELEG.

*Telefon és telegraf a vasúton. Graf H. és Bachran V. elektrotechnikusok oly készüléket szer-kesztettek, mellyel egyrészt a haladó vonatról bár-hová, másrészt a városokból a haladó vonatra is lehet telefonálni és telegrafálni. Rendkívül nagy jelentőségű találmány ez a vasuti közlekedés biz-tontságára nézve is.

*Vulkán-intézet Nápolyban. Friedländer Manó, kitenő vulkánológus a vulkánikus jelenségeknek állandó és rendszeres tanulmányozására Nápoly-ban egy «Vulkán-intézet» fölállítását kezdeményezte. Maga 100,000 frt-ot tett le egyszerre s tíz éven át még évi 10,000 frt-ot biztosított.

*Phaeton-mozaik. Sensesben, Franciaországban nagy római mozaikot találtak, mely a Phaeton-mondát tartalmazza. A mozaik Phaetont ábrázolja,

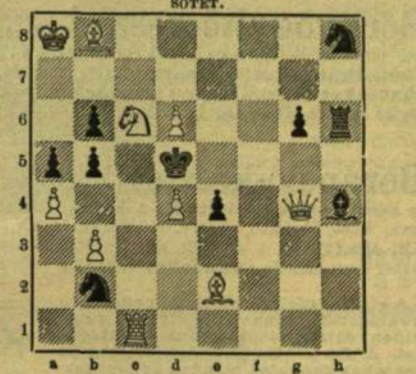
a mint a feldűlt négylovas Nap-kocsit és szeren-csétlenül járt hajtóját támogatja. G. L.

SAINT-RAPHAEL

FRANZIA TERMÉSZETES BOR
A gyomor legjobb barátja
bevált anémia, ideg- és gyomorbetegségek és
lábbadozó betegeknek.
Kapható minden gyógyszerárban 6.— koronájával.
Főraktár: Apotheke, Zum heil. Geist' Wien, I. Operngasse 16.

SAKKJÁTÉK.

2729. számú feladvány Jaspersen J.-től, Srendborg.

Világos indúl és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2725. számú feladvány megfejtése Ursió A-tól.
Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Kd4-g5! ... Kb5-e4 (a) 1. ... a5-a4
2. Vb3-h3 ... Kt. sz. 2. Vb3-e4 ... a6-a5
3. Vb3-d7 + stb. 3. Vc4-g6 stb.

Helyesen föltették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludányi Antal. — Wyshogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Szombathely). — Kintizig Bóbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lápótdör). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). —

A «Zborói Társaság». — A «Kálóczi Körtöltés Kör» — Veörös Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bódszajlak). — A «Dunaoldali Egyenlőségi kör» (Dunaoldaltár). — Barosa Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdu-hadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» (Leibici). — Losyik János és Seivák János (Alberti-Iszt). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger). — Király Miklós (Zenta). — Kun Bénes (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tálpas).

Szerkesztői üzenetek.

Királynőt temtünk. A történet kissé mondvasci-nált és nem elég érdekes.
Görög népdalok. Nem tudjuk, az eredeti-e az oka, vagy a fordítás, de a népdalok ránk nem hatnak. Talán nincsenek szerencsésen kiválogatva.
Enyém már. A bor és a szerelem. Ritkán van alkal-munkon ilyen gyarló verseket olvasni, pedig — ez a rovat a tanuja — ugyancsak sok gyarlóság fordul meg a kezünkön.
Szerelmes ének. (Sappho). Aristius Fuscushoz. (Ho-ratius). Mindkét fordításban van egy-két jó vonás, de mind a kettő túlságos sokat eljött az eredetiek szépségeiből.
Anyámhoz. Jaj be szép az én galambom. Nem szok-tuk sem gyermekek köszöntőit, sem kedzletes irás-gyakorlatait közölni.

KEPTALÁNY.

Az 1-ső számban megjelent képtalány megfej-tése: Az Isten ad az embernek, de nem dug a tarisznyjába.

Felölös szerkesztő: Holtsy Pál.
Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájci selyem a legjobb!
Kérjen fekete, fehér vagy színes újdonságainkból mintákat: Orépon, Duchesse, Cochemire, Messaline, Otéle, Eolienne, Shaantung, Mousseline 130 cm. széles, méterenként 1 k 30 fill. től kezdve. Ruháknak, blúzákknak színek való bárszony és pelluccho, ugyazúdná himzett bluzok, vala-mint bataszt, pamut, viszon és selyem ruhák. — Mi csakis ge-rantáltan erős selyemanyagot adunk a vámn- és pórtón.en-tesez direkt magánvételnek.
SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájcz.)
Selyemkivitel. — Királyi udvari szállító.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz.
Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárban. SCHULTES ÁGOST Sainye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Lohr Mária (Kronfus)
Fűszek: IV., Kocsinál utca 14. IV., Eski-ut 6. sz. V., Harmadcs-utca 4. VI., Andrássy-ut 16. sz. VI., Teréz-körút 39. sz. VIII., József-körút 2. sz. Alap. 1907.
osipke-, vegytisztító-, kelmefestő-, szőnyegporoló-és szármozogató gyári-intézete. * * * Telefon 57-08.
Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

ÉKSZEREK EZUSTNEMŰEK
ORAK, egyházi szerek, angol, francia, kínaszűst díszítárok, gyári áron besze-rezhetők. Legújabb angolrendszerű részlejtézési módokat.
SÁRGA JÁNOS cs. és kir. nád. szállító, ésmeny. Kolozsvár. 1911. év februártól Buda-pest, IV., Elgyő-tér 1. sz. Képes nagy árjegyzék ingyen.

Serravallo
KINA BORA VASSAL
Kvintesszencia kiállítás 1906. Legmagasabb kitűnt. Erősítőszerek gyengekedők, vérszegények és lábbadozók számára. szűgyerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Kitűnő íz. 7000-nál több orvosi vélemény. I. Serravallo, s. és kir. sévári szállító Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárban Illiteres áruvekben K 1.80, literos áruvekben K 4.80.

BLUM LAJOS kőfaragó és sárkő üzlete
Budapest, VIII., Köztemető-út 4. sz.
«Kulitár» művészi síremlékek állandó kiállítására.
SIREMLEKÉK egyszerű és díszesebb kivitelben kaphatók.

Racionális
homokértékesítéshez
szállított munkaképes gépeket és formákat, téglá-, úrblokk-, tetőserép-, csatorna- és alagosóvek gyártására. Saját modern szerkesztők. Különlegességi gépgyár
Dr. Gaspary & Co.
Markranstádt (Németország)
228. számú brotura ingyen.

TÖRLEY
TALISMAN CASINO-RÉSERVÉ

SZAJVIZ FOGPOR FOGKREM FOGKEFE
ma legértékesebb orvosi száj- és fog-ápoló szerek. Készítők: győgy. árák és drogeriákban. Megrendelések: Sanitol főraktár Miskolcs ezmen is.

TÁTRAFÜRED
a legelőkelőbb téli gyógyhely és sporttelep
1020 méter. — Remek téli klima. A kontinens legna-gyobb bobpályája, villamos síklós vasuttal. Téli sport-klub. Minden modern ké-nyelem. Elsőrangú konyha, mérsékelt árak. — Idény: december elejétől márczius végéig. Tüdőbetegék kizárva. Közlebbivel szolg. a Grandhotel igazgatósága
TÁTRAFÜRED

CALIFIG
a hathatósan bizonyult
HASHAJTÓ SZER
elmozdit gyorsan és minden nehézség nélkül szűkülést, étvágytalanságot és azok következményeit. Evék óta kiprobált és orvosok által kitűnő háziszernek találatot. Kellemes ízü.
Minden gyógyszerárban kapható. Nagy üveg 3 kor., kis üveg 2 kor.
Főraktár: Török József, Budapest, Király utca 12.

Világot uráló két elvárá-szathatlan fogalom női szépség és a Leichter-féle arcz-puder a legjobb és legáltalánosabb arczpu-der, az arcnak tiszta, rőszesszűni és friss, fiatalos színt ad, nem véselő esze azon, a ki használja.
Hasonlóan híres jelések: Leichter's Hermin-pu-derje M. 3 és 1.30. Asya-sia-puderje M 4. Min-díg csak Leichter-féle pudert kérjünk Kapható zárt dobozokban minden illatszertárhban és a gyárban: Leichter's Berlin S.W. Schützenstrasse 31.

Fog-Krém
KALODONT
Szájviz

HALTENBERGER BÉLA
Ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára KASSA
ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruha-neműeket a legszebben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérre tisztítanak. — Alapítási év 1870.

Gyermekszanatorium Portoré
(Fiume mellett). 100 ágyra berendezett modern intézet. Erősítő, edző kúrák. Egész éven át nyitva. Igen mérsékelt árak. Felöltöttek külön osztály. Felvilágosítást nyújt az intézet igazgató-főnöve Dr. RAJNIK PÁL, február 1-ig Budapest, Koronaherceg-u. 10. Prospektus.

VI! A villamosság a nagythallók szolgálatában.
A nagythallás a villamos MIKRO-PHON AKUSTIK készültk használata által azonnal megszűnik. Ezen korszakalkított villamos halló készültk a mikrofon és telephon alapvein van szerkesztve és a most már minden kulturállamban a legjobb sikerrel alkalmaztatik. A készültk a mikrofon segítségével fel fogja és gyűjt a hangokat és a telephon által megértesíti természetesen módon vezet szokat a fülhöz. A készültk nagyon könnyen kezelhető és kényelmese vi-selhető a mellényzsebben is. Egy teljesen fölszerelt Akustik készültk ára elegáns tolván 5 Vötes, es-gyon tartós elemmel K 60.—
Képes árjegyzékét kívántra köld: Keleti J. Bpest, Koronaherceg-utca 17.

KNUTH KÁROLY
MÉRNÖK ÉS GYÁROS
Cs. és kir. fensége József főher-czeg udvari szállítója.
Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-utca 10.
Központi és gözfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőzteté-kek, szivattyúk, vízerművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jöve-delmi előirányzatok gyorsan készítettnek.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET

Fennáll 1892 óta.

Főorvos Dr. JUTASSY JÓSEF bőrgyógyász, egészségügy-tanár, az orvosi kozmetika legelő és legérlelt szakértője Magyarországon.

Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk. Jótállás mellett gyógyítunk (pattanás, kiütés, mitesszer, zsírosság, szárazság, vörösség stb.).
Felesleges képződményeket nyomtalanul eltávolítunk (lencse, szemölcs, anyajegy, sebhely szőr).
Hiányokat természetesen pótolunk (simaság, üdeség, szín, haj).
Elváltzott arcokat esztétikailag rendezzük (ránckok, üregek, süppedések, ferdülések stb.).

Torzorrtokai csinosra formázunk, bármi oka is van a torzulásnak.
Szépítőszereink Dr. Jutassy 20 éves tapasztalatai alapján készülnek; nem csodaszerek, nem kendőzések, hanem orvossági és kozmetikai bajoknak ártalmatlanságukért és biztos hatásukért Dr. Jutassy viseli a felelősséget.
Készleteinkben csoportosítva vannak mindazon szükséges szerekek és eszközök, melyek az illető szépségábrák gyökere elmulasztására szolgálnak.

A készletek ára bő használati utastással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor.

- Börkoptató-készlet** szereit hófehérre teszi a fakó, sárga v. barna arcot, a szepőt, májfoltot gyökeresen elmulasztják.
- Bőrgyógyító-készlet** a zsíros, fényes, kihavuló, könnyen piruló arcok ápolására (matteá teletére) szolgál; gyógyítja a bőrtkát (mitesszer), a pattanást (vimmert), a bőrlikacsokat (pórus), a túlságos izzadást, vörös kez, vörös orrot, fagyási izdatat.
- Bőrápoló-készlet** szereit a természetű szép tisztá, normális arc és kéz bőrt konzerválják, üdítik; a kényes, száraz, hámlós, durva, érdes, libabőrös, sémörös bőrt simonitják, puhítják, simítják; a pszihéd bőrt fellárisítják, megmenekítik a további fonyadástól; a ráncokat elűntetik.
- Bőrhámlasszó-készlet** simlasztja a rusokát a hamszűlő ártalmatlan és megbízható; a pattanások nyomait, a lencsefoltokat és a kisebb sebhelyeket (himlőhely); leszedi a legmakacsabb szepőt és májfoltot, a lángvörös rózsapattanást és a kékes borítágot. A bőrhámlassztás körülbelül egy heti szabotással jár.
- Hajfestés.** A hajfestés nagy gondot ad, mert a hajfestés Dr. Jutassy főorvosunknak hosszú tapasztalatai alapján végre sikerült olyan hajfestéket előteremnie, mely az idő szerint a legtekélyesebb: tudniillik csak a haját fogja, a fejbőr nem, a fehéremet nem piszkítja, természetes színt ad, mely nem fakul és színeket nem jászítja, a kezelés igen egyszerű, idegen segítséget nem igényel és sem a hajnak, sem a fejbőrnek nem árt. Egy adag Dr. Jutassy-féle hajfesték ára használati utastással 10 K és kapható a következő hét színezésnél: vörösség, világosbarna, hamvaszócso, hamvaszócso, gesztenyebarna, fekete.

A ki a megfelelő készletet nem tudja megválasztani, annak személyesen vagy levélben díjmentesen adunk felvilágosítást. A Dr. Jutassy-féle készletek és hajfestékek kaphatók minden gyógyszer-tárban és drogeriában.

Főraktár:
KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET
 Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4. szám.

BLUZOK *princesse* **RUHÁK**
 — costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI., Andrásy-út 48.
 Dívtáplap ingyen!!

MATTONI-FÉLE
GISSHUBLER
 Kéreményes Ágoston
SAVANYUVIZ

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája izetlen chininből.
 Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fúmel vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.
Láz ellen!
 Nem keserű!
 Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.
 Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagoláspíron **Rozsnyay Mátyas** nevelésére olvasható. 11366
Rozsnyay Mátyas gyógyszerelő Árad, Szabadság-tér.

Köhögés
 rekedtséget, hurutot, gőrcsős köhögést gyorsan és biztosan megszüntetnek az orvosság kipróbált **KAISER-FÉLE MELL-KARAMELLAK** a három fényével.
 50000 hiteles bizonyítvány a biztos sikerrel tanusodik. Csomag 20 és 40 fill. gyógyszertárban és drogériákban. Fr. Kaiser Bregenz, Vorarlberg.

BUTOR
 izalés és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készpénz vagy részletekre kapható
Sárkány J.
 butoriparosnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.
Köhögés ellen legjobb a **Kellauer-féle CZUKORKA.**
 Kapható Kellauer Gábor gyógyszerár Kaposvár.
 1 doboz 1 korona.
 5 doboz 4 korona.

+Soványság.+
 Szép, telt testidomokat, gyönyörű keblet nyerhet a törvényileg védett, «BUSTERIA» erőporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hírás 6-8 hét alatt egész 30 fontig. Szívogyan szorid, nem ártalmas, Számos készítményvilágítás, Doboza használati utastással 275 K. A pénz postautalványon beküldése, vagy utánvét mellett, beleértve portó is. Hygieneische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königsplatz 21. 66. Leirat Magyarországra: Török J. gyógyszerár Budapest, VI., Király-utca 12. szám.

Szép cizpofot, frizettet készítek 2 koronáért Nagyságos Asszonyom kihullott hajából. 60 cm. hosszú szép hajfonatot minden színben 6 koronáért utánvét. Boczán Ferenc fodrász Debreczen.

Olvasza a hirdetések!

Kutyakedvelőknek! Egy ritka szép egyenes him szentbenedeki kutyafejedelmi példány, tanulmány, asszony és gyermekekhez kiválóan hű, mint kísérő és játszótárs és kitűnő, páratlan házőrző, külföldre költözés miatt eladó. — SZEGHO PÁL sörgyári igazgatójánál, Pécsen.

Bőrszékikpar
Kendi Antal Budapest, IV., Semmelweis-u. 7.

ANGOL BŐRBUTOR készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. Ebédőszékek, irodafotelek valódi bőrrel. Ülőbutor állványok kárpitozása Székáttalaitások!

Technikum Mittweida
 Igazgató: A. Holtz, tanár. (Szász királyság.)
 Magasabb technikai tanítást az electro- és gépészeti művészek részére. Szakágon felszerelt electrotechn. és gépszerelő laboratóriumok. Tanulmányi műhelyek. — 3610 hallgató a 36-ik iskolában. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

MAGYARHON ELŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŐ ÓRAÜZLETE.
 Alapítva 1847.
Bräusweller János
 Szegeden. Ca. és kir. királylagosan szab. chronometer- és mérés, mértékadó a remontoz ingabizalmak stb. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZLETFIZETÉSRE
 Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

HIRSCH és FRANK
 Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasúttóde Részvénytársulat
BUDAPEST, VI. KERÜLET, ARÉNA-UT 127. SZÁM.
 Külön osztály
tégtagyári gépek.
 GYÁRT: falitábla és oszlopszájak, tégtagyártó és agyagmunkáló gépeket legújabb és legjobban bevált szerkezetekben. :: ::
 Elvállalja anyagvizsgálatok kivételét és teljes tégtagyári telepek létesítését.
 Tervez és költségvetések díjtalanul.
ELSŐRANGU REFERENCIÁK.

ELEK ÉS TÁRSA R.-T.
 Budapest, IV. kerület, Károly-körút 10. szám.
 Szállítjuk árfel-emelés nélkül kényelmes havi lefizetésre.

3 napon belül sértetlen állapotban az áru kötelezettség nélkül visszaküldhető.
 Lenti feltételt az egyetlen biztosítéka az előnyös vásárlásnak, úgy ár mint minőség tekintetében.

1233. szám.
Egyetemes látcső

 Ezen látcső Japán formára készítve alkalmas vadászati, sport és színházi célokra, mert optikája 3-szoros nagyítással és nagy látókörrel bír. Achromatikus lencsék. Nagy okulárok, fémrészek feketére fényezve.
 Ára fekete puha bőrtokkal 22.50 kor.
 Havi részlet 2.— kor.

2222. szám.
Igen finom látcső
 különösen urak részére alkalmas

 Fémrészek homályos feketére oxidálva. — Legfinomabb fókabőrrel átvont test. — Minden pupillatávolságra beállítható. — Főleg színházi célokra ajánlítható, mert optikája elsőrendű, 3-szoros nagyítással bír. — Achromatikus lencsék.
 Ára igen finom bőrtokkal 53 kor.
 Havi részlet 3 kor.

2388. szám.
Tengerész látcső
 „Non plus ultra”

 Ezen látcső különösen sport- és vadászati célokra alkalmas, mert nagy fényerőjű és 3-szoros nagyításánál fogva még alkonykor is jól használható. Achromatikus lencsék, fényezés, legfinomabb bőrrel átvont test.
 Ára legfinomabb kemény marhabőrtokkal 60 kor.
 Havi részlet 3 kor.

1783. szám.
Francia női színházi látcső

 Háromszoros nagyítással!
 Háromszoros nagyítással!
 Ezen látcső achromatikus lencsével bír és igen elegáns van kiállítva. Legfinomabb fehér gyöngyházzal kirakott test. A fémrészek finoman vannak aranyozva.
Nagy gyöngyház okulárok!
 Ára finom bőrtokkal 48.— kor.
 Havi részlet 2.50 kor.

Eredeti Goerz-binokli

 6-szoros nagyítás.
 Ára kemény bőrtok és vállszíjjal 156 kor.
 Havi részlet 8 kor.

2952. szám.
Francia női színházi látcső
 3 és félszeres nagyítás

 Havi részlet 4 K
 Ára 85K
 Ezen valódi francia látcső különösen, mint ajándék hölgyek részére alkalmas. Aluminium-test, finom fehér gyöngyházzal kirakva. Nagy gyöngyház okulárok. A látcsövet igen finoman aranyozott keretű, elegáns kis saffián-bőrből készült kézi táskában szállítjuk.

1228. szám.
Ezen eredeti francia lorgnet-látcső

 kitűnő achrom. lencsével bír. Erősen aranyozott fémrészek. Diszített gyöngyházzal kirakott test. A fogó kétszeres kihuzattal bír. — Gyöngyház-okulárfelek.
 Ára igen finom bársonyokkal 90.— kor.
 Havi részlet 4.50 kor.

2466. szám.
„MINORA” prizmás bynokli.
 1 km. távolságnál 115 méteres látkör, rendkívül nagy fényerősség és meglepően tiszta kép. — A képzhetőség legjobb francia optika.

 7-szeres nagyítás.
 7-szeres nagyítás.
 Ára nagyon szép, sárga vagy fekete bőrtokkal és vállszíjjal együtt 155 kor.
 Havi részlet 8

Francia (színházi) lorgnet-látcső

 Kiváló minősége mellett a látcső legolcsóbb lorgnet-látcső. Achromatikus lencsék. A test és kihuzható nyél finoman nikkelezve és fehér gyöngyházzal kirakva.
 Ára bársonyokkal együtt 30 kor.
 Havi részlet 2 kor.

REFORM MINIMUM KAMARA
 Ezen kamara megfelel minden igénynek, a melyet egy modern kamara iránt támasztanak és pedig magas és szélességi irányban eltolható objektívvel, forgatható tükrökörrel, kettős kihuzattal a hátsó lencse önálló használata céljából. Finom kivitel, bőrdalfalak, fémrészek nikkelezve, prima bőrthuzat. Az objektívek F: 55 fényerősségig alkalmazhatók.

 Itt levágandó!
MEGRENDELÉSI IV.
AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED utóda ELEK ÉS TÁRSA R.-T.-nál
 Budapest, IV., Károly-körút 10-ik szám.
 Ezzel megrendelem az alanti árut ... korona értékben, fizetendő ... korona havi részletekben Budapestben ELEK ÉS TÁRSA r.-t.-nál. Három havi részlet elmulasztása az egész számla összegét azonnal esedékessé teszi. Teljes kifizetésig tulajdonjog fentartva. Jogomban áll az árut 3 napon belül sértetlen állapotban visszaküldeni.

Fizetendő Budapestban.	Kor.	Ellér
Finom rap. aplanáttal	9x12 unik. zár	havi részlet
Rieschel-féle extra Rapid aplanáttal	13x18 unik. zár	havi részlet
Rieschel anasztigmatál F/8 F 120 mm.		

 Lakhely:
 Kelet:
 Név és foglalkozás:

Kövérség ellen használják
Le THE MEXICAIN DU DR. JAWAS
 mely anélkül, hogy az egészségnek ártana, kitünő eredménnyel jár, minden diéta nélkül. Thee Mexicain, Párisban, a Városligetbeni gyógyszertárban készült. A teasszag nemcsak az alk elegáns voltát befolyásolja, hanem idő előtt véni. Dr. Jawas Thee Mexicainje nyúlankká tesz és bájos formát ad. — Meglepő eredmény! Orvokdjünk utánzásától és ügyeljünk erre a névre: **THEE MEXICAIN**.
Dr. Jawastól Párisban. — Kapható gyógyszerárakban. — Csomagonként 5 korona 50 fillér.
 Nagybani lerakat Ausztria-Magyarország részére **Török József** xxxv. gyógyszerárakban, Budapest, VI., Király-utca 12. szám. xxxv. Használat előtt. Használat után.

Ez az, a mil én akarok:

„Palma Kaucsuk Cipősarok”

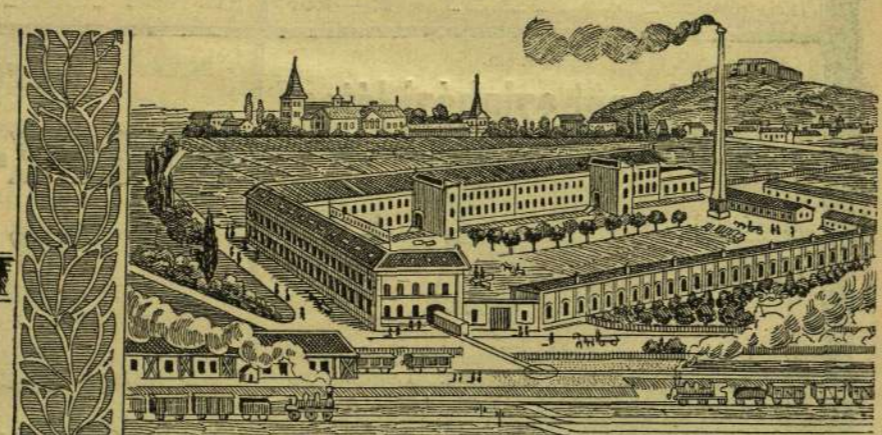
Fiatalosan tünde és szép lesz, ha a „ZEIDIJE” keleti szépitőszereket használja!!!

Ezen szerek a keleti nők egész szépségét varázsolják elő és a legelőkeltebbeket a komettáknak. Egy készlet, mely áll *Keleti krém*-ből (K) minden bőrtisztításra, *Keleti mosópor*-ból (K) 1.50, *Keleti szappan*-ból (K), melyek mindketten biztonságosak, teszük a bőrt, *Keleti puder*-ből (K) és *Keleti parfüm*-ből (K) bármennyire 10.20 K. Külön külön az összeg előzetes beküldése és 30 fillér porto ellenében kapható.

Gusztav Proche gyógyszerész keleti illatszerárakban: **Brcka, Bosznia.** Magyarország részére főraktár Budapeston **TÖRÖK J. Király-utca 12.** Száz és száz köszönő és elismerőlevél megtekinthető. 000000000000

David Károly és fia DOBOZGYÁRA

POSTATAKARÉK-PÉNZTÁR: MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 484. OSZTRÁK CHEQUE SZÁMLA 847956. SÜRGÖNY-CZÍM: „CARTONAGE” TELEFON: 41-48.

VASÁRNAPI UJSÁG

6. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL** BUDAPEST, FEBRUÁR 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Beáta-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A „Világkrónika”-val negyedévenként 1 koronával több. Kalföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

A SZÉKELY BERTALAN EMLÉKKIÁLLÍTÁS.

MIDŐN SZÉKELY BERTALAN a múlt év augusztus havában meghalt, a nekrológirók alighanem zavarban voltak, mivel a művész munkásságának második fele meglehetősen ismeretlen volt előttük. Tudták mindannyian, hogy az elhunyt egészen élete végéig lázas tevékenységben töltötte napjait, de a közönség elé ennek a munkásságnak nem sok terméke került. Az 1900. évben rendezett kisebb gyűjteményes kiállítása, mely abba az időbe esett, midőn a közönség érdeklődését inkább a modern művészeti mozgalmak kötö-

ték le, sem változtatott sokat azon a mindinkább kialakult s merevedni kezdő megállapításon, hogy Székely Bertalan a magyar történelmi festészet terén szerzett érdemeivel illeszkedik be képirásunk történetébe. Mégis egy-egy kitünő arckép, feltűnő könnyedséggel ábrázolt akt, néhány dekoratív festmény, s különösen egypár meglepő tájkép azt sejtették, hogy a művész tehetsége nem merült ki a történelmi festmények és freskók alkotásában. Épen e lap hasábjain több ízben volt alkalmunk hangsúlyozni azt, hogy mindezek az úglátszik csak mellékesen űzött festői kalandozások legalább is oly nagy, sőt talán sokkal nagyobb tehetséget árulnak el, mint azok a művei, melyekkel hírnevét megalapozta. Csak-hogy ez a vélemény inkább csak sejtésekben merült ki, mivel bővebb bizonyítékok nem állottak rendelkezésünkre, úgy hogy az a vágy társult hozzá, hogy bárcsak megismerhetnők a maga egészében a mester munkásságát.

Ezt az óhajtatást valóra váltja az a kiállítás, mely a Múcsarnokban nyílt meg. Szerfelett gazdag anyagot halmoz fel, több mint ezer festményt, rajtot, aquarellt, kartont, úgy hogy eddig egy elhunyt művésznök alkotásából sem láttunk együtt ily kimerítő kiállítást.

Kétségtelen, hogy az eddigi felfogás ez után

Piros arcz, Piros orr, Piros kéz

sohasem volt divatban és minden nő és férfi igyekszik ezektől a csunya bőrbántalmaktól a szeplő és pattanással együtt megszabadulni a legrövidebb idő alatt. :: ::

8 nap teljesen elegendő, hogy vörös arcza, vörös orra, vörös keze hófehér, tiszta és finom legyen. Csakis a híres bőrpoló szerekhez:

Diana krém-, Diana szappan-
 hoz kell fordulni, akkor nem lesz többé piros orra, piros keze, piros arczbőre.
 Több mint egy millió köszönő levél igazolja a fenti körülményt.

DIANA-PUDER

pedig arról nevezetes, hogy az arczon egyenesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan; amennyiben pedig teljesen ártalmatlan szerekből van összeállítva, ki van zárva a láthatósága a kékes-színű arczbőrnek, amely szín olyan nők arczán látható, kik ártalmas összetételű pudert használnak.

Egy üvegtégely Diana-krém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill. Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill.
 Egy üvegtégely Diana-krém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill. Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsza, vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógytárakban, drogériákban és parfümeriákban. AKI nem tudja saját helységében beszerezni az rendelje meg a központból

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész Budapest, Károly-körut 5.
 (A legkisebb megrendelés is fordulópóstaival utánvétellel eszközöltek.)

MAGÁNYOS LAK A TÓ PARTJÁN.
 SZÉKELY BERTALAN EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRÓL.